

**ՀՀ ԶԱՐԱԶԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ ՀՐԱՄԱՆԸ ՀՀՇՆ IV-12.03.01-04 «ԳԱՉԱԲԱՇԽԻՉ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐ»
ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ**

Գլխավոր տեղեկություն

Համար	N 29-Ն
Տիպ	Հրաման
Ակտի տիպ	Պաշտոնական հսկողություն (11.02.2008-08.12.2023)
Կարգավիճակ	Չի գործում
Սկզբնաղբյուր	ՀՀԳՏ 2004.05.03/10(158) Հոդ.133
Ընդունող մարմին	Քաղաքաշինության նախարար
Ընդունման ամսաթիվ	26.03.2004
Ստորագրող մարմին	Քաղաքաշինության նախարար
Ստորագրման ամսաթիվ	26.03.2004
Ուժի մեջ մտնելու ամսաթիվ	13.05.2004
Ուժը կորցնելու ամսաթիվ	08.12.2023

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ

26 մարտի 2004 թ.
ք. Երևան

N 29-Ն

Հ Ր Ա Մ Ա Ն

ՀՀՇՆ IV-12.03.01-04 «ԳԱԶԱՔԱՇԻՆԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐ» ԾԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

«Քաղաքաշինության մասին» ՀՀ օրենքի 10-ի հոդվածի և ՀՀ կառավարության 2003 թ. փետրվարի 20-ի «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքաշինության նախարարությանը քաղաքաշինության բնագավառում կառավարման պետական լիազորված մարմնի իրավասությունները վերապահելու մասին» N 156-Ն որոշման համաձայն

Հրամայում եմ՝

1. Հաստատել և 2004 թ. հունիսի 10-ից Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գործողության մեջ դնել ՀՀՇՆ IV-12.03.01-04 «Գազաքաշինիչ համակարգեր» շինարարական նորմերը՝ համաձայն հավելվածի:

2. 2004 թ. հունիսի 10-ից Հայաստանի Հանրապետության տարածքում ուժը կորցրած ճանաչել ՍՆԻՊ 2.04.08-87 «Գազամատակարարում» և ՍՆԻՊ 3.05.02-88 «Գազամատակարարում» շինարարական նորմերը:

Նախարար՝

Ա. Արամյան

ՀՀՇՆ IV-12.03.01-04

Հավելված

Հաստատված է
ՀՀ քաղաքաշինության նախարարի
թիվ 29-Ն առ 26 մարտի 2004 թ. հրամանով

ԳԱԶԱՔԱՇԻՆԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐ ՀՀՇՆ IV-12.03.01-04

Գործարկման թվականը 2004-06-10

1. ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՈԼՈՐՏԸ

Սույն նորմերը տարածվում են նոր, վերակառուցվող և վերականգնվող գազաքաշինիչ համակարգերի նախագծման ու շինարարության վրա, որոնք նախատեսված են սպառողներին բնական և հեղուկացված ածխաջրածնային գազերով ապահովելու համար, ինչպես նաև ներքին գազատարների վրա և սահմանում են պահանջներ նրանց անվտանգության ու շահագործման բնութագրերի նկատմամբ:

2. ՆՈՐՄԱՏԻՎԱՑԻՆ ՀՂՈՒՄՆԵՐ

Սույն նորմերի նորմատիվային հղումները բերված են Ա հավելվածում:

3. ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ ԵՎ ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

Սույն նորմատիվային փաստաթղթում կիրառված տերմիններն ու սահմանումներն են.

Գազաքաշինիչ համակարգ՝ բաղկացած տեխնոլոգիայաչափ, կազմակերպչապետ և տնտեսապետ փոխկապակցված օբյեկտներից, որոնք կոչված են գազ տեղափոխելու և անմիջապես սպառողներին մատուցելու համար:

Գազաքաշինիչ ցանց՝ արտաքին գազատարների համակարգերի և դրանց վրայի կառուցվածքների ու տեխնիկական կայանքների համակարգ, սկզբնաղբյուրից մինչև ներանցումը սպառողներին:

Գազամատակարարման աղբյուր՝ գազամատակարարման համակարգի տարր (օրինակ գազաքաշինման կայան), ինչը ծառայում է գազը գազաքաշինման ցանց մատակարարելու համար:

Արտաքին գազատար՝ շենքից դուրս, մինչև շենքի արտաքին կոնստրուկցիան անցկացված ստորգետնյա, գետներեսի և (կամ) վերգետնյա գազատար:

Ներքին գազատար՝ շենքի արտաքին կոնստրուկցիայից մինչև շենքի ներսում տեղակայված գազօգտագործող սարքավորման հետ միացման տեղն անցկացված գազատար:

Գազօգտագործող սարքավորում՝ գազը որպես վառելիք օգտագործող սարքավորում:

Գազային սարքավորում՝ որպես գազատարների բաղկացուցիչ տարրեր օգտագործվող, լրիվ գործարանային պատրաստվածության տեխնիկական արտադրանք (կոմպենսատոր, կոնդենսատահավաքիչ, խողովակաշարային փակիչ արմատուր և այլն):

Գազատարի պահպանման գոտի՝ հատուկ պայմաններով օգտագործվող տարածք՝ սահմանված գազատարի ուղեգծի երկայնքով և գազաքաշինիչ ցանցի այլ օբյեկտների շուրջ, դրանց շահագործման նորմալ պայմանների ապահովման և վնասվելու հնարավորության բացառման նպատակով:

Նորմերում բերված պայմանական հապավումների ցանկը բերված է Բ հավելվածում:

4. ԳԱԶԱՔԱՇԻՆԻ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՎՈՂ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐ

4.1 Նոր գազաքաշինիչ համակարգերի նախագծումն ու շինարարությունը, գործող համակարգերի վերակառուցումն ու զարգացումը իրականացվում է համաձայն տվյալ մարզի, քաղաքի, գյուղի գազամատակարարման հաստատված ուղևագծի:

Գոյություն ունեցող բազմաբնակարան շենքերի գազամատակարարման համակարգերի վերակառուցումը (վերակառուցումը) իրականացվում է համաձայն Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2002 թ. դեկտեմբերի 5-ի «Բազմաբնակարան շենքերի գազամատակարարման համակարգերի վերակառուցման (վերակառուցման) ժամանակավոր կարգ» N 2024-Ն որոշմամբ:

4.2 Գազաքաշինման համակարգերը պետք է ապահովվեն տրվող գազի անհրաժեշտ ծավալը և պահանջվող պարամետրերը:

Գազը որպես վառելիք օգտագործելու առավելության իրավունք ունեցող սպառողների համար, որոնք գազամատակարարումը ենթակա չեն սահմանափակման կամ դադարեցման, պետք է ապահովվի գազի անխափան մատուցում՝ գազատարների օղակավորման ճանապարհով կամ այլ հիմնավորված եղանակով:

Գազատարների ներքին տրամագծերը պետք է որոշվեն հաշվարկով՝ էլեկտրոնային գազօգտագործման ժամերին բոլոր սպառողների գազամատակարարման ապահովման պայմաններին: Բնական գազի որակը պետք է համապատասխանի արդյունաբերական և կոմունալ-կենցաղային նշանակության բնական այրվող գազերի տեխնիկական պայմանների վերաբերյալ ստանդարտին և հեղուկացված ածխաջրածնային գազեր (ՀԱԳ) և ՀԱԳ ավտոմոբիլային տրանսպորտի համար տեխնիկական պայմանների վերաբերյալ ստանդարտներին:

4.3 Ըստ տեղափոխվող գազի բանվորական ճնշման գազատարները բաժանվում են՝ I և II կարգի բարձր ճնշման, միջին ճնշման և ցածր ճնշման՝ I արդյունափայլ համապատասխան:

Աղյուսակ 1

Գազատարների դասակարգումը ըստ ճնշումների		Տեղափոխվող գազի տեսակը	Աշխատանքային ճնշումը գազատարում ՄՊա
Բարձր	I կարգի	Բնական ՀԱԳ	Բարձր 0.6 մինչև 1.2 ներառյալ Բարձր 0.6 մինչև 1.6 ներառյալ
	II կարգի	Բնական և ՀԱԳ	Բարձր 0.3 մինչև 0.6 ներառյալ
Միջին		Նույնը	Բարձր 0.005 մինչև 0.3 ներառյալ
Ցածր		Նույնը	Մինչև 0.005 ներառյալ

4.4 Գազի ճնշումը ներքին գազատարներում և գազօգտագործող սարքերից առաջ պետք է համապատասխանի այդ սարքերի անխափան աշխատանքն ապահովող արտադրողի տեխնիկական անձնագրերում նշված ճնշմանը, բայց չպետք է գերազանցի 2 աղյուսակում բերված ցուցանիշները:

Աղյուսակ 2

	Գազօգտագործողներ	Գազի ճնշումը ՄՊա
1.	Արտադրական շենքեր, որոնցում գազի ճնշման մեծությունը պայմանավորված է արտադրության պահանջներով	1.2
2.	Այլ արտադրական շենքեր	0.6
3.	Արդյունաբերական կազմակերպությունների առանձին կանգնած կենցաղային շենքերը, կցակառուցյալ արտադրական շենքերին և ներկառուցված այդ շենքերում	0.3
4.	Վարչական շենքեր	0.005
5.	Կաթսայատներ, արտադրական կազմակերպությունների տարածքում առանձնակառուցյալ երբ գազի ճնշման մեծությունը պայմանավորված է արտադրական պահանջներով	1.2
	Նույնը բնակավայրերի տարածքում	0.6
	արտադրական շենքերին կցակառուցյալ, ներկառուցված և տանիքային հասարակական, վարչական և կենցաղային շենքերին կցակառուցյալ, ներկառուցված և տանիքային	0.6
	բնակելի շենքերին կցակառուցյալ, ներկառուցված և տանիքային	0.3
	բնակելի շենքերին կցակառուցյալ, ներկառուցված և տանիքային	0.005
6.	Հասարակական շենքեր (բացի այն շենքերից, որտեղ ՍՆԻՊ 2.08.02 պահանջներով գազային սարքավորումների տեղակայումը չի թույլատրվում) և պահեստներ	0.005
7.	Բնակելի շենքեր	0.003

4.5 Չի թույլատրվում գազատարների ջերմաստիճանային և այլ ձևախախտումներ (այդ թվում նաև տեղափոխություններից), որոնք կարող են բերել դրանց ամբողջականության և հերմետիկության խախտումների:

4.6 Գազաբաշխիչ կայանից (այսուհետև՝ ԳԲԿ) դուրս եկող գազատարի համար տեղադրման եղանակի և խողովակների կյուբի ընտրությունը հարկավոր է նախատեսել հաշվի առնելով բնահողի փքվածությունը և այլ հիդրոերկրաբանական պայմանները, ինչպես նաև հաշվի առնելով ԳԲԿ դուրս եկող գազի ջերմաստիճանը:

4.7 Երկրաբանական բարդ պայմաններով և սեյսմիկ ազդեցություններով շրջաններում շինարարության ժամանակ պետք է հաշվի առնվեն համապատասխան շինարարական նորմերի պահանջները և նախատեսվեն գազատարների ամրությունը, կայունությունը և հերմետիկությունը ապահովող միջոցառումներ:

4.8 Պողպատյա խողովակները պետք է պաշտպանված լինեն կոռոզիայից: Ստորգետնյա և գետներեսի թմբկապատված պողպատե գազատարները, ՀԱԳ ամբարները, գազատարների պողպատե ներդիրներն ու պողպատե պատյանները (այսուհետև՝ գազատարներ) հարկավոր է պաշտպանել հողային և թափառող հոսանքներից առաջացող կոռոզիայից՝ ըստ ստորգետնյա կառուցվածքների կոռոզիայից պաշտպանության ընդհանուր պահանջների վերաբերյալ ստանդարտի:

Ավտոմոբիլային ճանապարհների, երկաթուղային և տրամվայի գծերի տակով ոչ խրամուղային անցնող գազատարների պողպատե պատյանները պետք է պաշտպանված լինեն էլեկտրաքիմիական միջոցներով (այսուհետև՝ ԷՔՊ), բաց եղանակով տեղադրման դեպքում՝ ԷՔՊ և մեկուսիչ ծածկույթներով:

Վերգետնյա և ներքին պողպատե խողովակները հարկավոր է պաշտպանել մթնոլորտային կոռոզիայից՝ ըստ ՍՆԻՊ 3.04.03:

4.9 Գազաբաշխիչ համակարգերի կառուցման համար կիրառվող կյուբերը, շինվածքները, գազօգտագործող և գազային սարքավորումները պետք է համապատասխանեն գործող ստանդարտներին:

4.10 Ստորգետնյա գազատարների համար հարկավոր է կիրառել պոլիէթիլենային և պողպատե խողովակներ, իսկ գետներեսի և վերգետնյա գազատարների համար՝ պողպատե խողովակներ: Ցածր ճնշման ներքին գազատարների համար թույլատրվում է կիրառել պողպատե և պլնձե խողովակներ:

Գազաբաշխիչ համակարգերի համար պողպատե անկար, եռակցված (ուղղակար և պարույրակար) խողովակները և միացման դետալները պետք է պատրաստված լինեն ոչ ավել 0.25% ածխածին, 0.056% ծծումբ և 0.046% ֆոսֆոր պարունակող պողպատից:

Խողովակների կյուբի, խողովակային փակիչ արմատերի, միացման դետալների եռակցման կյուբերի, ամրակման տարրերի և այլնի ընտրությունը հարկավոր է կատարել հաշվի առնելով գազի ճնշումը, գազատարի տրամագիծը և պատի հաստությունը, շինարարության շրջանի արտաքին օդի հաշվարկային և շահագործման ժամանակ խողովակի պատի ջերմաստիճանները, բնահողային և բնական պայմանները, թրթռումային բեռնվածքների առկայությունը:

4.11 Անկախ կառուցման շրջանից, 5 մմ և ավելի պատի հաստությամբ խողովակի և միացման դետալների մետաղի հարվածային մածուցիկության մեծությունը պետք է լինի ոչ պակաս 30 Ձ/սմ² (գազատարների համար).

ա) ճնշումը բարձր 0.6 ՄՊա, տրամագիծը մեծ 620 մմ,
բ) 6 բալից բարձր սեյսմիկությամբ շրջաններում ստորգետնյա տեղադրվող,
գ) թրթռումային բեռնվածքների ենթարկվող,
դ) հատուկ բնահողային պայմաններում (բացի թույլ փքվածության, թույլ ուռչող, 1 տեսակի նստվածքային բնահողերից) տեղադրվող ստորգետնյա,

ե) բնական արգելքներ հաղթահարող, ընդհանուր ցանցի երկաթգծերի և I-III կարգի ավտոմոբիլային ճանապարհների հետ հատվող ստորգետնյա գազատարների:

Ընդ որում խողովակի հիմնական մետաղի հարվածային մածուցիկության մեծությունը որոշվում է շահագործման ամենացածր ջերմաստիճանի դեպքում:

4.12 Գազատար խողովակների եռակցված միացումները, իրենց ֆիզիկամեխանիկական հատկություններով և հերմետիկությամբ պետք է համապատասխանեն եռակցվող խողովակների հիմնական կյուբին: Եռակցված միացումների տեսակները, կոնստրուկտիվ տարրերը և եռակցված միացումների չափերը պետք է համապատասխանեն ստանդարտներին:

Ստորգետնյա պողպատե գազատարների համար պետք է օգտագործվեն կցվանքային և անկյունային միացումներ, պոլիէթիլենային խողովակների հետ՝ հիմնականում ներդիր էլեկտրաառաքուցիչ (այսուհետև՝ ԱՏ) դետալներով միացումներ: Առանձին դեպքերում թույլատրվում է կցվանքային միացումներ՝ 100% ֆիզիկական մեթոդներով հսկմամբ:

Կարևոր է չպետք է ունենան ճաքեր, հալքանցքեր, չեռայված խառնարաններ, խողովակների տարառանցքայնություն և եռակցված միացումների մեխանիկական հատկությունները նվազեցնող այլ թերություններ: Արտաքին գազատարների յուրաքանչյուր եռակցված միացումների մոտ պետք է լինի եռակցողի նշանը (համարը, դրոշմը):

եռակցված միացումները չի թույլատրվում գետեղել պատերի, ծածկերի և շենքերի ու կառուցվածքների կոնստրուկցիաների մեջ:
4.13 Բնական գազի զազատարների վրա տեղադրվող մինչև 80 մմ պայամանական տրամագծով փակիչ և կարգավորիչ արմատորի հերմետիկությունը պետք է լինի ոչ ցածր Բ դասից, բարձր 80 մմ՝ ոչ ցածր Գ դասից, իսկ <ՎԳ հեղուկ ֆազի վրա տեղադրված արմատորի հերմետիկությունը պետք է լինի ոչ ցածր Ա-Բ դասերից:

4.14 Գազաբաշխիչ համակարգերի շինարարությունը և վերակառուցումը հարկավոր է իրականացնել ըստ հաստատված Նախագծի, ինչպես նաև ՍՆԻՊ 3.01.01:

Գազաբաշխիչ համակարգերի Նախագծման և շինարարության ժամանակ հարկավոր է Նախատեսել շրջակա միջավայրի պահպանության միջոցառումներ՝ գործող օրենսդրությանը համապատասխան:

Գազաբաշխիչ ցանցերի պահպանման գոտիների սահմանները և նրանց սահմաններում գտնվող հողատիրոջ օգտագործման պայմանները պետք է համապատասխանեն գազաբաշխման ցանցերի պահպանման պահանջներին:

Գազաբաշխման համակարգի աշխատունակությունը և շահագործման անվտանգությունը պետք է ապահովվի և պահպանվի շահագործման փաստաթղթերի համապատասխան անցկացվող տեխնիկական սպասարկման և նորոգման ճանապարհով:

5. ԱՐՏԱԶԻՆ ԳԱՉԱՏԱՐՆԵՐ

5.1. ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅԹՆԵՐ

5.1.1. Արտաքին զազատարների տեղադրումը շենքերի, կառուցվածքների և հարևան զուգահեռ անցնող ինժեներական ցանցերի նկատմամբ անհրաժեշտ է կատարել ըստ ՍՆԻՊ 2.07.01, իսկ արդյունաբերական կազմակերպությունների տարածքներում՝ ըստ ՀՀՇՆ III-9.02.02:

Մինչև 0.6 ՄՊա ճնշմամբ ստորգետնյա զազատարների տեղադրումը սահմանափակ պայմաններում, երբ նորմատիվ փաստաթղթերով կանոնակարգված հեռավորությունները հնարավոր չէ պահպանել, ուղեգծի առանձին հատվածներում, շենքերի միջև և շենքերի կամարների տակ, ինչպես նաև բարձր 0.6 ՄՊա ճնշմամբ զազատարների առանձին կանգնած օժանդակ կառուցվածքներին (առանց մարդկանց մշտական ներկայության շենքերով) մոտեցման դեպքում թույլատրվում է ՍՆԻՊ 2.07.01 և ՀՀՇՆ III-9.02.02 Նախատեսված հեռավորության կրճատում մինչև 50%: Ընդ որում մոտեցման տեղամասերում և դրանցից ոչ պակաս 5 մ հեռավորությամբ յուրաքանչյուր կողմից հարկավոր է կիրառել:

ա) գործարանային եռակցվածքների 100% ֆիզիկական մեթոդներով հսկմամբ, պաշտպանիչ պատյանում տեղադրված անկար և էլեկտրաեռակցված պողպատե խողովակներ:

բ) 100% ֆիզիկական մեթոդներով հսկմամբ, պաշտպանիչ պատյաններում տեղադրված, առանց եռակցվածքների կամ ներդիր տաքացուցիչներ (ՄՏ) ունեցող դետալներով միացված պոլիէթիլենային խողովակներ:

ՍՆԻՊ 2.07.01 Նախատեսված հեռավորությունների վրա տեղադրված զազատարների դեպքում, բայց ընդհանուր օգտագործման երկաթգծերից ոչ պակաս 50 մ մոտեցումների տեղամասերում և հնգական մետր յուրաքանչյուր կողմի վրա՝ տեղադրման խորությունը պետք է լինի ոչ պակաս 2.0 մ: Եռակցվածքները պետք է անցնեն 100% ֆիզիկական մեթոդներով հսկում:

Ընդ որում պողպատե խողովակների պատերի հաստությունը հաշվարկայինից պետք է ավել լինի 2-3 մմ, իսկ պոլիէթիլենային խողովակները պետք է ունենան ոչ պակաս 2.8 ամրության պաշարի գործակից:

5.1.2 Գազատարների տեղադրումը հարկավոր է կատարել ստորգետնյա կամ գետներեսով: Պոլիէթիլենային խողովակների վերգետնյա տեղադրում չի թույլատրվում:

Հիմնավորված դեպքերում թույլատրվում է պողպատյա զազատարները տեղադրել վերգետնյա, բնակելի թաղամասերում և բակերում շենքերի պատերի վրայով, զազատարի ուղեգծի այլ հատվածներում, այդ թվում՝ արհեստական և բնական խոչընդոտների հատվածներում՝ ստորգետնյա հաղորդակցուղիների հատման դեպքերում:

Վերգետնյա և գետներեսի թմբապատված զազատարները կարող են տեղակայվել ժայռային, ճահճային և այլ բարդ բնահողային պայմաններում: Թմբապատման նյութը և չափերը հարկավոր է ընդունել ելնելով ջերմատեխնիկական հաշվարկից, ինչպես նաև զազատարի և թմբապատման կայունության ապահովումից:

5.1.3 Գազատարների տեղադրումը թունելներում, գետնուղիներում և ջրանցքներում չի թույլատրվում: Բացառություն է կազմում մինչև 0.6 ՄՊա ճնշմամբ պողպատե զազատարների տեղադրումը արդյունաբերական կազմակերպությունների տարածքներում, ըստ ՀՀՇՆ III-9.02.02:

5.1.4 Խողովակների միացումները հարկավոր է Նախատեսել չկազմատվող: Կազմատվող կարող են լինել պողպատե և պոլիէթիլենային խողովակների փականների միացումները, սարքավորումների և հսկիչ-չափիչ սարքերի (<ՉՍ) տեղադրման մասերը: Բնահողի մեջ պոլիէթիլենային և պողպատե խողովակների կազմատվող միացումներ կարող են Նախատեսվել միայն պատյանի և հսկիչ փողակի տեղադրման դեպքում:

5.1.5 Գազատարները գետնից դուրս եկող և մտնող մասերում, ինչպես նաև զազատարի ներանցումը շենք հարկավոր է առնել պատյանի մեջ: Պատի և պատյանի միջև եղած տարածությունը հատվող կոնստրուկցիայի ամբողջ հաստությամբ պետք է լցվի ցեմենտով: Պատյանի ծայրերը անհրաժեշտ է խտացնել էլաստիկ նյութով:

5.1.6 Գազատարների ներանցումները շենքեր հարկավոր է Նախատեսել անմիջապես այն սենքերում, որտեղ տեղադրված է զազատարները սարքավորում կամ նրան հարակից բաց որմնախորշով միացած սենքում:

Չի թույլատրվում զազատարների ներանցումներ շենքերի նկուղային և կիսանկուղային (ցոկոլային) հարկեր, բացի միաբնակարան և բլոկավորված տներ կատարվող ներանցումները:

5.1.7 Գազատարների վրա անջատիչ սարքերը հարկավոր է տեղադրել՝

ա) առանձին կանգնած կամ բլոկավորված շենքերից առաջ,

բ) կանգնակների անջատման համար,

գ) զազատարներում սարքավորումներից առաջ,

դ) զազականոնավորիչ կետերից առաջ,

ե) զազականոնավորիչ կայաններից հետո,

զ) զազատարներից դեպի բնակավայրեր, թաղամասեր, բնակելի շենքերի խմբեր, ինչպես նաև արտադրական

կազմակերպություններ և կաթսայատներ գնացող ճյուղավորումների վրա,

է) ջրային արգելքները երկու և ավելի գծերով հատելու դեպքում,

ը) ընդհանուր ցանցի երկաթգծերը և I-II կարգի ավտոմոբիլային ճանապարհները հատելու դեպքում, եթե Նախորդ անջատիչ սարքը դրված է տվյալ հատումից 1000 մ և ավել հեռավորության վրա:

5.1.8 Շենքերի պատերի և հենարանների վրայով անցկացված վերգետնյա զազատարների վրա անջատիչ սարքերը հարկավոր է տեղադրել դռներից և բացվող պատուհաններից հետևյալ հեռավորության վրա՝

ա) ցածր ճնշման զազատարների համար-0.5 մ,

բ) միջին ճնշման զազատարների համար-1.0 մ,

գ) II կարգի բարձր ճնշման զազատարների համար-3.0 մ,

դ) I կարգի բարձր ճնշման զազատարների համար-5.0 մ:

Շենքերի պատերի վրայով տեղադրվող տարանցիկ զազատարների տեղամասերի վրա անջատիչ սարքերի տեղադրում չի թույլատրվում:

5.2. ԱՏՈՐԳԵՏՆԱԿ ԳԱՉԱՏԱՐՆԵՐ

5.2.1 Պողպատյա զազատարների ստորգետնյա տեղադրումը հարկավոր է իրականացնել ոչ պակաս 0.8 մ, իսկ պոլիէթիլենային ոչ պակաս 1.0 մ խորությամբ, մինչև զազատարի կամ պատյանի վերևը: Այն տեղերում, որտեղ չի Նախատեսված տրանսպորտի կամ գյուղատնտեսական մեքենաների շարժում, պողպատե խողովակների տեղադրման խորությունը կարող է լինել ոչ պակաս 0.6 մ:

5.2.2 Գազատարի (պատյանի) և ստորգետնյա ինժեներական հաղորդակցուղիների ու կառուցվածքների միջև եղած ուղղահայաց հեռավորությունը (յուսանցային) նրանց հատման տեղերում հարկավոր է ընդունել ոչ պակաս 0.2 մ:

5.2.3 Ստորգետնյա հաղորդակցուղային կոլեկտորների, զանազան անցուղիների հետ հատման տեղերում, ինչպես նաև գազային դիսախորրերի պատերի միջով անցման տեղերում զազատարը պետք է տեղադրվի պատյանի մեջ:

Պատյանի ծայրերը կառուցվածքների ու հաղորդակցուղիների արտաքին պատերի երկու կողմից պետք է դուրս հանվեն առնվազն 2 մ: Գազախորրերի պատերի հետ հատման դեպքում՝ ոչ պակաս 2 սմ հեռավորության վրա: Պատյանի ծայրերը հարկավոր է լցվի ցեմենտով ջրամեկուսիչ նյութով: Պատի մի ծայրում, թեքության վրին կետում (բացի դիսախորրերի պատերի հատման տեղերից) հարկավոր է Նախատեսել պաշտպանիչ սարքավածքի տակ դուրս եկող հսկիչ փողակ:

Պատյանի և զազատարի միջխողովակային տարածքով թույլատրվում է անցկացնել զազաբաշխիչ համակարգի սպասարկման համար Նախատեսված, մինչև 60վ լարման շահագործման մալուխ (կապի, հեռուստամեխանիկայի և էլեկտրապաշտպանության):

5.2.4 Գազատարների շինարարության համար կիրառվող պոլիէթիլենային խողովակները պետք է ունենան ոչ պակաս 2.5-ից ամրության պաշարի գործակից (ԱՊԳ):

Թույլատրվում է պոլիէթիլենային զազատարները տեղադրել՝
 ա) բնակավայրերի տարածքներում՝ մինչև 0.6 ՄՊա ճնշման և 2.8 ԱՊԳ դեպքում
 բ) բնակավայրերից դուրս՝ 1.0 ՄՊա ճնշման և 2.5 ԱՊԳ դեպքում:
 Չի թույլատրվում պոլիէթիլենային զազատարների օգտագործումը՝
 ա) արոմատիկ և քլորացված ածխաջրածին պարունակող գազերի, ինչպես նաև հեղուկացված ածխաջրածնային գազերի (ՀԱԳ) հեղուկ ֆազի տեղափոխման համար,
 բ) երբ զազատարի պատի շերմաստիճանը շահագործման պայմաններում ցածր է մինուս 15°C:
 Ոչ պակաս 2.8 ամրության պաշարի գործակցով պոլիէթիլենային խողովակների կիրառման դեպքում թույլատրվում է 0.3 մինչև 0.6 ՄՊա ճնշմամբ զազատարների տեղադրում առավելագույն մեկ, երկու հարկանի կառուցապատում ունեցող բնակավայրերում: Փոքր գյուղական բնակավայրերում թույլատրվում է տեղադրել մինչև 0.6 ՄՊա ճնշմամբ, ոչ պակաս 2.5 ամրության պաշարի գործակից ունեցող պոլիէթիլենային զազատարներ: Ընդ որում տեղադրման խորությունը պետք է լինի ոչ պակաս 0.8 մ՝ մինչև խողովակի վերնամասը:

5.3 ՎԵՐԳԵՏՆՅԱ ԳԱԶԱՏԱՐՆԵՐ

5.3.1 Վերգետնյա զազատարները կախված ճնշումից հարկավոր է տեղակայել չայրվող նյութերից պատրաստված հենարանների կամ շենքերի ու կառուցների կոնստրուկցիաների վրայով՝ համապատասխան 3 աղյուսակի:
 Ընդ որում շենքերի կոնստրուկցիաներով անցնող զազատարի մեջ ճնշումը չպետք է գերազանցի 2 աղյուսակում համապատասխան սպառողների համար նշված մեծություններից:

		Աղյուսակ 3	
Վերգետնյա զազատարների տեղադրումը		Գազի ճնշումը զազատարում ՄՊա, ոչ ավել	
1.	Առանձին կանգնած հենարանների, սյուների, էստակադաների ու հարկաշարերի վրա	1.2 (բնական գազի համար), 1.6 (ՀԱԳ համար)	
2.	Կաթսայատներ, արտադրական շենքեր Կ, Գ և Դ կարգի սենքերով և ԳԼԿ շենքեր, արտադրական նշանակության հասարակական և կենցաղային շենքեր, ինչպես նաև նրանց ներկառույց, կցակառույց և տանիքային կաթսայատներ՝		
	ա) I և II աստիճանի հրակայուն CO դասի հրդեհավտանգ (ըստ ՀՀՇՆ II 8.04.01)	1.2	
	II աստիճանի հրակայուն C1 դասի և III աստիճանի հրակայուն CO դասի շենքերի պատերի և տանիքների վրայով	0.6	
	բ) III աստիճանի հրակայուն C1 դասի, IV աստիճանի հրակայուն CO դասի	0.3	
	IV աստիճանի հրակայուն C1 և C2 դասերի շենքերի պատերով	0.005	
3.	Բնակելի, վարչական, հասարակական և կենցաղային շենքեր, ինչպես նաև նրանց ներկառույց, կցակառույց և տանիքային կաթսայատներ՝ հրակայունության բոլոր աստիճանների	0.005	
	Շենքերի արտաքին պատերին ՊԳԿ տեղադրման դեպքում (միայն մինչև ՊԳԿ)	0.3	

5.3.2 Չի թույլատրվում բոլոր ճնշումների զազատարների տարանցիկ տեղադրումը մարդկանց մասսայական ներկայությամբ մանկական հիմարկների, հիվանդանոցների, դպրոցների, սանատորիաների, հասարակական, վարչական և կենցաղային շենքերի պատերի, տանիքների վրայով:
 Արգելվում է բոլոր ճնշումների զազատարների տեղադրումը Ա և Բ կարգի սենքերի պատերով, վերնամասով և տակով, բացառությամբ ԳԿԿ շենքերի:
 Հիմնավորված դեպքերում թույլատրվում է 100 մմ տրամագծով, միջինից ոչ ավել ճնշմամբ զազատարների տարանցիկ տեղադրումը CO դասի III աստիճանից ոչ պակաս հրակայունության մեկ բնակելի տան պատերով, մինչև տանիքածածկը ոչ պակաս 0.2 մ հեռավորությամբ:
 Ցածր և միջին ճնշման զազատարները կարող են տեղադրվել չբացվող լուսամուտների շրջանակների երկայնքով և հատվել արտադրական շենքերի և կաթսայատների ապակեբլոկներով լցված լուսամուտների բացվածքների հետ:
 5.3.3 Բարձր ճնշման զազատարները հարկավոր է տեղադրել արտադրական, նրանց հետ բլոկացված վարչական և կենցաղային շենքերի խոլ պատերով կամ դրանց վերին հարկերի լուսամուտների ու դռների որմնախորշերից 0.5 մ բարձրությամբ, տանիքից ցածր 0.2 մ:
 5.3.4 Վերգետնյա զազատարների տեղադրման բարձրությունն անհրաժեշտ է ընդունել ըստ ՀՀՇՆ III-9.02.02:
 5.3.5 Թույլատրվում է մինչև 0.6 ՄՊա ճնշման անկար կամ էլեկտրաեռակցված, գործարանային եռակցվածքները ֆիզիկական մեթոդներով 100%-ով ստուգում անցած զազատարների տեղադրումը, չայրվող նյութերից կառուցված, հետիոտն և ավտոմոբիլային կամուրջների վրայով:
 Գազատարների տեղադրումը հրավտանգ նյութերից կառուցված կամուրջների վրայով՝ արգելվում է:

5.4 ԶՐԱՅԻՆ ԱՐԳԵԼՔՆԵՐԻ ԵՎ ՀԵՂԵՂԱՏՆԵՐԻ ՀԱՏՈՒՄԸ ԳԱԶԱՏԱՐՆԵՐՈՎ

5.4.1 Զրային արգելքների հետ հատվելիս ստորջրյա և վերջրյա զազատարների հեռավորությունը կամուրջներից հորիզոնական դիրքով հարկավոր է պահպանել ըստ 4 աղյուսակի:

		Աղյուսակ 4					
		Գազատարի և կամուրջի հեռավորությունը հորիզոնական դիրքով, ոչ պակաս, մ, զազատարի տեղադրման ժամանակ					
Զրային արգելքներ	Կամուրջի տեսակը	Կամուրջից վեր				Կամուրջից ցած	
		Վերջրյա զազատարից տրամագծով, մմ		Ստորջրյա զազատարից տրամագծով, մմ		Վերջրյա զազատարից	Ստորջրյա զազատարից
		300 և փոքր	Մեծ 300	300 և փոքր	Մեծ 300	Բոլոր տրամագծերը	
Չնավարկելի սառչող	բազմաթռիչք	75	125	75	125	50	50
Չնավարկելի չսառչող	բազմաթռիչք	20	20	20	20	20	20
Չնավարկելի՝ ա) ցածր ճնշման զազատարների համար բ) միջին և բարձր ճնշման զազատարների համար	Մեկ և երկթռիչքային	2	2	20	20	2	10
		5	5	20	20	5	20

Հեռավորությունները ցույց են տրված կամուրջների դուրս եկած մասերից:

5.4.2 Ստորջրյա անցումներում հարկավոր է կիրառել.
 ա) պողպատե խողովակներ, որոնց պատերի հաստությունը պետք է 2 մմ ավել լինի հաշվարկայինից, բայց ոչ պակաս 5 մմ-ից,
 բ) պոլիէթիլենային խողովակներ, որոնց ունեն արտաքին տրամագծի և պատի հաստության հարաբերության ստանդարտ չափ (SDR) ոչ ավել քան 11, իսկ ամրության պաշարի գործակից ոչ պակաս 2.8:
 5.4.3 Գազատարի վերջրյա անցման տեղադրման բարձրությունը ջրի բարձրացման հաշվարկային մակարդակից մինչև խողովակի տակը հարկավոր է ընդունել.
 ա) ձորակների կամ հեղեղատների հատման դեպքում ոչ ցածր 0.5 մ բարձր ջրերի հորիզոնից (ԲՁՀ) 5% ապահովվածության

դեպքում,

բ) ոչ նավարկելի սովորական գետերի հատման դեպքում ոչ պակաս 0.2 մ ԲՁՀ-ից բարձր՝ 2% ապահովվածության դեպքում:
Փակասները անհրաժեշտ է տեղադրել անցման սահմաններից ոչ պակաս 10 մ հեռավորության վրա:

5.5. ԵՐԿԱԹՈՂԻՆԵՐԻ, ՏՐԱՎԱԾԻ ՈՐԻՆԵՐԻ ԵՎ ԱՎՏՈՒՐՈՒՄՆԵՐԻ ԶԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԻ ՀԱՏՈՒՄԸ ԳԱՉԱՏԱՐՆԵՐՈՎ

5.5.1. Ստորգետնյա գազատարների հորիզոնական հեռավորությունը տրամվայի, երկաթուղիների և ավտոմոբիլային ճանապարհների հատման տեղերից պետք է լինի ոչ պակաս.

ա) մինչև ընդհանուր օգտագործման երկաթուղիների, տրամվայի ուղիների, I-III կարգի ավտոմոբիլային ճանապարհների վրայի կամուրջները և թունելները, ինչպես նաև նրանց վրայով անցնող հետիոտն, կամուրջները, թունելները՝ 30 մ, իսկ ոչ ընդհանուր օգտագործման երկաթուղիների, IV կարգի ավտոմոբիլային ճանապարհների և խողովակների համար՝ 15 մ,

բ) մինչև տրամվայի սլաքային փոխադրիչը՝ 4 մ, իսկ մինչև երկաթգծի սլաքային փոխադրիչը՝ 20 մ,

գ) մինչև կոնտակտային ցանցի հենարանները՝ 3 մ:

Թույլատրվում է նշված հեռավորությունների կրճատում կառույցները շահագործող կազմակերպությունների հետ համաձայնեցնելու դեպքում:

5.5.2 Բոլոր ճնշումների ստորգետնյա պողպատե և պոլիէթիլենային գազատարները՝ երկաթուղիների, տրամվայի ուղիների և I-IV կարգի ավտոմոբիլային ճանապարհների ու քաղաքային նշանակության մայրուղիների հետ հատման տեղերում, հարկավոր է անցկացնել պողպատե պատյանների միջով: Պոլիէթիլենային խողովակները պետք է լինեն երկարաչափ, միջին խտության, առանց եռակցված և այլ միացումների: Մնացած դեպքերում պատյանավորման հարցերը լուծվում են նախագծային կազմակերպության կողմից:

Պատյանները պետք է բավարարեն ամրության և երկարակեցության պայմանները:

Պատյանի բարձր ծայրում հարկավոր է տեղադրել պաշտպանիչ սարքի տակ դուրս եկող ստուգիչ փողակ:

5.5.3 Ընդհանուր օգտագործման երկաթուղիների հետ գազատարների հատման տեղերում պատյանների ծայրերը դուրս են բերվում դրանցից ՀՀՇՆ IV-11.05.01 սահմանված հեռավորությունից ոչ պակաս:

Սահմանափակ պայմաններում կառուցվող միջգյուղային գազատարների և բնակավայրերում կառուցվող գազատարների դեպքում թույլատրվում է հիշյալ հեռավորության կրճատում մինչև 10 մ, պայմանով, որ պատյանի մի ծայրում տեղադրվի նմուշառման սարքով արտածող փողակ (մոմ), դուրս բերված հողային պատտառի ծայրից 50 մ հեռավորության վրա:

Այլ դեպքերում պատյանների ծայրերը պետք է դուրս բերվեն հետևյալ հեռավորությունների վրա.

ա) ոչ պակաս 2 մ տրամվայի գծի եզրի ռեյսին, ինչպես նաև փողոցի երթևեկի մասի եզրից,

բ) ոչ պակաս 3 մ ոչ ընդհանուր օգտագործման երկաթուղու եզրի ռեյսին և ճանապարհների ջրահեռացման կառուցվածքի եզրից (կյուվետ, առու), բայց ոչ պակաս 2 մ լիքերի ստորոտից:

5.5.4 Ընդհանուր օգտագործման 1520 մմ ռեյամիջի երկաթուղիները գազատարներով հատելիս գազատարի տեղադրման խորությունը պետք է ընդունել ըստ ՀՀՇՆ IV-11.05.01:

Մնացած դեպքերում գազատարի տեղադրման խորությունը ռեյսի ստորոտի կամ ճանապարհածածկի վերնամասից, իսկ լիքի առկայության դեպքում՝ նրա ստորոտից մինչև պատյանի վերնամասը պետք է բավարարի անվտանգության պահանջներին, բայց ոչ պակաս՝

ա) մեկ մետրից՝ աշխատանքների բաց կատարման դեպքում,

բ) 1.5 մ՝ ճգնաճանցի, կամ թեք ուղղվածության և վահանային հորատանցման եղանակով աշխատանքների կատարման դեպքում,

գ) 2.5 մ՝ ծակման մեթոդով աշխատանքների կատարման դեպքում:

5.5.5 Պողպատյա գազատարների պատերի հաստությունն ընդհանուր օգտագործման երկաթուղիների հետ հատվելիս պետք է լինի 2-3 մմ ավելի հաշվարկայինից, բայց ոչ պակաս, քան 5 մմ՝ պատտառի եզրից յուրաքանչյուր կողմից 50-ական մետր հեռավորության վրա: Այլ տեղամասերում և I-III կարգի ավտոմոբիլային ճանապարհների հատման տեղերում պոլիէթիլենային խողովակների կիրառման դեպքում SDR պետք է լինի ոչ ավելի, քան 11, ամրության պաշարի՝ ոչ պակաս 2.8 գործակցով:

5.6 ՀԱՏՈՒԿ ԲՆԱԿԱՆ ԵՎ ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ ԳՏԼՎՈՂ ԳԱՉԱՏԱՐՆԵՐԻ ԵՐԿԱԹՈՂՆԵՐԻ ԼՐԱՑՈՒԹՅՈՒՆ ԴԱՎԱՆՁՆԵՐ

5.6.1 Մեկ միլիոնից ավել բնակչությամբ՝ 6 բայից ավելի սեյսմիկությամբ տեղանքում, ինչպես նաև 100 հազարից ավել բնակչությամբ՝ 7 բայ սեյսմիկությամբ տեղանքում գտնվող բնակավայրերի գազամատակարարումը պետք է նախատեսվի երկու կամ ավել աղբյուրներից (մայրուղային գազաբաշխիչ կայան, ԳԲԿ) բնակավայրի հակադիր մասերում: Ընդ որում բարձր և միջին ճնշման գազատարները պետք է նախագծվեն օղակավորված, փակակայան հարմարանքներով բաժանված սեկցիաների:

5.6.2 Յոթ և ավելի բայ սեյսմիկությամբ շրջաններում գազատարների անցումները գետերի, ձորերի, փորվածքներով անցող երկաթուղիների վրայով՝ տեղադրելիս պետք է նախատեսվեն վերգետնյա: Հենարանների կոնստրուկցիաները պետք է ապահովեն գազատարների՝ երկրաշարժի ժամանակ առաջացող տեղաշարժերի հնարավորությունը:

5.6.3 Մեյսմիկ շրջաններում, ներքնամշակվող և կարստային տարածքներում կառուցվող ստորգետնյա գազատարների այլ ստորգետնյա հաղորդակցուղիների հետ հատման տեղերում, գազատարների 5 տրամագծից փոքր ծծման շառավիղ ունեցող դարձման անկյուններում, ցանցի ճյուղավորման մասերում, ստորգետնյա տեղադրումից վերգետնյա անցման, պողպատ-պոլիէթիլենային չկազմատվող միացման տեղերում, ինչպես նաև բնակավայրերի սահմաններում գազատարների գծային տեղամասերում 50 մետրը մեկ տեղադրվում են ստուգիչ փողակներ:

5.6.4 Տեղանքի 7 և ավել բայ սեյսմիկության դեպքերում, ներքնամշակվող և կարստային տարածքներում պոլիէթիլենային գազատարների համար պետք է օգտագործվեն գլխավորապես երկարաչափ խողովակներ ոչ պակաս 2.8 մՊԳ՝ քաղաքներում և 2.5 մՊԳ՝ միջբնակավայրային տեղամասերում ՆՏ միացման դետալներով: Եռակցվանքային միացումները պետք է անցնեն 100% ֆիզիկական մեթոդներով ստուգում:

Պոլիէթիլենային խողովակներով գազատարների տեկտոնական ակտիվ խզումներով տեղամասերի հատումները անհրաժեշտ է կատարել պողպատյա խողովակներով՝ վերգետնյա տեղադրմամբ:

5.7 ՄԱՇԿԱՑ ԱՏՈՐԳԵՏՆՅԱ ՊՈՐՊԱՏԵ ԽՈՐՈՎԱԿՆԵՐԻ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԸ

5.7.1 Քաղաքային ու գյուղական բնակավայրերի տարածքներում և դրանցից դուրս տեղադրված մաշված ստորգետնյա պողպատե խողովակների վերականգնման (վերակառուցման) համար հարկավոր է կիրառել.

ա) մինչև 0.3 ՄՊա ճնշման դեպքում ներառյալ, գազատարի միջով, ոչ պակաս 2.5 ամրության պաշարի գործակից ունեցող, առանց եռակցված միացումների կամ միացված ՆՏ, կամ բարձրաստիճան ավտոմատացված եռակցման տեխնիկայի օգտագործմամբ եռակցվանքային միացումներով պոլիէթիլենային խողովակների կորզանում (միջաձգում),

բ) 0.3-ից 0.6 ՄՊա ճնշման դեպքում ներառյալ սույն կետի ա ենթակետով նախատեսված կարգով, միայն բնակավայրերի տարածքներում ամրության պաշարի ոչ պակաս 2.8 մՊԳ, իսկ բնակավայրերից դուրս՝ 2.5 մՊԳ,

գ) մինչև 1.2 ՄՊա ճնշման դեպքում՝ գազատարների ներքին մաքրված մակերեսների երեսապատում արհեստական գործվածքով ճկափողով՝ հատուկ երկբաղադրիչ տանձով, որի կիրառման տիրույթում է գտնվում տվյալ ճնշումը:

5.7.2 Մաշված գազատարների վերականգնումը կատարում են առանց ճնշման փոփոխության, գործող գազատարի համեմատ բարձրացնելով կամ իջեցնելով ճնշումը:

Ընդ որում թույլատրվում է պահպանել.

ա) վերականգնվող մասերի հատումները ստորգետնյա հաղորդակցուղիների հետ առանց լրացուցիչ պատյանների տեղադրման, բ) վերականգնվող գազատարների տեղադրման խորությունը,

գ) վերականգնվող գազատարների հեռավորությունը մինչև շենքերը, կառուցվածքները և ինժեներական հաղորդակցուղիները, եթե չի փոխվում վերականգնվող գազատարում ճնշումը, կամ ճնշման մեծացումը մինչև 0.3 ՄՊա:

Մաշված պողպատե գազատարների վերականգնումը՝ ճնշման բարձրացմամբ մինչև բարձր ճնշումը թույլատրվում է, եթե հեռավորությունը մինչև շենքերը, կառույցները և ինժեներական հաղորդակցուղիները համապատասխանում է բարձր ճնշման գազատարների ներկայացվող պահանջներին:

5.7.3 Պոլիէթիլենային և պողպատե խողովակների չափերի հարաբերությունը խողովակների միջաձգման մեթոդով վերակառուցման դեպքում, պետք է ընտրվի՝ ելնելով պոլիէթիլենային խողովակների և դետալների պողպատե խողովակների միջով ազատ անցման հնարավորություններից: Վերակառուցված տեղամասերի ծայրերը՝ պոլիէթիլենային և պողպատե խողովակների միջև պետք է խտացվեն:

6. ԳԱՉԱԿՐԳԱՎՈՐԻՉ ԿԵՏԵՐ ԵՎ ԿԱՑԱՆՔՆԵՐ

6.1 ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅՑՆԵՐ

Գազի ճնշման իջեցման և կարգավորման համար գազաբաշխիչ ցանցերում նախատեսվում են գազակարգավորիչ կետեր (ԳԿԿ) և գազակարգավորիչ տեղակայանքներ (ԳԿՏ): Կարող են կիրառվել գործարանային պատրաստված բլոկային գազակարգավորիչ կետեր (ԲԳԿԿ) կոնտեյներային տիպի շենքերում և պահարանային գազակարգավորիչ կետեր (ՊԳԿԿ):

6.2 ԳԿԿ ԵՎ ԲԳԿԿ ՆԵՐԿԱՑՄԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐ

- 6.2.1 ԳԿԿ անհրաժեշտ է տեղադրել՝
 ա) առանձին կանգնած (առանձնակառույց),
 բ) կցակառուցված՝ արտադրական շենքերին, կաթսայատներին և արտադրական բնույթի սենքեր ունեցող հասարակական շենքերին,
 գ) ներկառուցված՝ գազֆիկացվող միահարկ արտադրական շենքերում և կաթսայատներում (բացի նկուղային և ցուլային հարկերում տեղադրված սենքերից),
 դ) CO դասի I և II աստիճանի հրակայունության արտադրական շենքերի ծածկերի վրա,
 ե) շենքերից դուրս՝ արդյունաբերական կազմակերպությունների տարածքներում ցանկապատված, շվաքածածկ բաց հարթակների վրա,
 զ) ԲԳԿԿ հարկավոր է տեղադրել առանձին կանգնած (առանձնակառույց):
- 6.2.2 Բնակավայրերում առանձին կանգնած (առանձնակառույց) գազակարգավորիչ կետերի հեռավորությունը շենքերից և կառուցվածքներից պետք է լինի ոչ պակաս 5 աղյուսակում բերված չափերից, իսկ արդյունաբերական կազմակերպությունների և արտադրական նշանակության այլ կազմակերպությունների տարածքներում՝ համաձայն ՀՀՇՆ III-9.02.02:
- 5 աղյուսակում նշված հեռավորությունները հարկավոր է ընդունել ԳԿԿ, ԲԳԿԿ և ՊԳԿԿ շենքերի արտաքին պատերից, իսկ բաց հարթակների վրա տեղակայված սարքավորումների դեպքում՝ ցանկապատից: 5 աղյուսակի պահանջները տարածվում են նաև գազի ծախսի հաշվարանի հանգույցների վրա: Մուտքագծում մինչև 0.3 ՄՊա ճնշմամբ առանձին կանգնած ՊԳԿԿ հեռավորությունը շենքերից և կառուցվածքներից՝ չի սորմավորվում:

Աղյուսակ 5

Գազի ճնշումը ԳԿԿ, ԲԳԿԿ, ՊԳԿԿ մուտքագծում ՄՊա	Լուսանցային հեռավորությունը առանձին կանգնած ԳԿԿ, ԲԳԿԿ և ՊԳԿԿ ըստ հորիզոնականի մինչև (մ)			
	Շենքեր և կառուցվածքներ	Երկաթուղային և տրամվայի ուղիներ (մինչև մոտակա ռելսը)	Ավտոմոբիլային ճանապարհներ (մինչև ճամփեզր)	Էլեկտրահաղորդման օդային գծեր
Մինչև 0.6	10	10	5	Ոչ պակաս հենարանի 1.5 բարձրությունից
ավել 0.6 մինչև 1.2	15	15	8	

6.2.3. Առանձնակառույց ԳԿԿ և ԲԳԿԿ պետք է լինեն միահարկ, առանց նկուղի, ըստ հրդեհային անվտանգության ոչ ցածր CO դասի I և II աստիճանի հրակայունությամբ: Թույլատրվում է ԲԳԿԿ-ները տեղակայել կոնտեյներային տիպի շենքերում (չայրվող ջերմապահպանիչով մետաղական հիմնակմախք):

6.2.4. ԳԿԿ կարող են կցակառուցվել ոչ պակաս CO դասի II աստիճանի հրակայունությամբ, Գ և Դ կարգի սենքեր ունեցող շենքերին: 0.6 ՄՊա բարձր մուտքային ճնշում ունեցող ԳԿԿ կարող են կցակառուցվել այդ նույն շենքերին, եթե նշված ճնշմամբ գազի օգտագործումը պայմանավորված է տեխնոլոգիական անհրաժեշտությամբ:

Կցակառույցները պետք է հարեն այդ շենքերին հակահրդեհային խուլ պատերի կողմից, իսկ հարման մակերեսը լինի գազաանթափանց:

Հեռավորությունը կցակառույց ԳԿԿ պատերից և ծածկից մինչև պատի մեջ ամենամոտ բացվածքը պետք է լինի ոչ պակաս 3 մ:

6.2.5. Ներկառուցված ԳԿԿ թույլատրվում է կառուցել գազի ոչ ավել 0.6 ՄՊա մուտքային ճնշման դեպքում, ոչ ցածր II աստիճանի հրակայունության CO դասի Գ և Դ կարգի սենքեր ունեցող շենքերում: Ներկառուցված ԳԿԿ սենքը պետք է ունենա հակահրդեհային գազաանթափանց պատող կոնստրուկցիաներ և շենքերից դուրս գալու ինքնուրույն ելք:

6.2.6. ԳԿԿ և ԲԳԿԿ սենքերն անջատող պատերը պետք է լինեն հակահրդեհային I տիպի՝ ըստ ՀՀՇՆ II-8.04.01 և գազաանթափանց: Ծխնետյուզների և օդափոխիչ խողովակների տեղադրումը սենքերն անջատող պատերում, ինչպես նաև շենքերի այն պատերում, որոնց կցակառուցվում են ԳԿԿ (նրանց համար սահմաններում) չի թույլատրվում:

Օժանդակ սենքերը պետք է ունենան շենքից դուրս տանող տեխնոլոգիական սենքերի հետ առնչություն չունեցող ինքնուրույն ելք: ԳԿԿ և ԲԳԿԿ դռները պետք է լինեն հակահրդեհային և բացվեն դեպի դուրս:

6.2.7. Սենքերը, որոնցում տեղադրված են ճնշման կարգավորիչ հանգույցները պետք է բավարարեն ՍՆԻՊ 2.09.02 և ՀՀՇՆ II-8.04.01 պահանջներին:

6.3. ՊԳԿԿ ՆԵՐԿԱՑՄԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐ

6.3.1. ՊԳԿԿ տեղադրվում են առանձին հենարանների վրա կամ այն շենքերի արտաքին պատերին, որոնց գազամատակարարման համար դրանք կոչված են:

Հեռավորությունները առանձին կանգնած ՊԳԿԿ մինչև շենքեր և կառուցվածքներ պետք է լինեն ոչ պակաս 5 աղյուսակում նշվածներից:

Ընդ որում մուտքում մինչև 0.3 ՄՊա ճնշում ունեցող ՊԳԿԿ հեռավորությունները շենքերից և կառուցվածքներից չի սահմանափակվում:

6.3.2. Մուտքում մինչև 0.3 ՄՊա գազի ճնշում ունեցող ՊԳԿԿ տեղադրվում են՝

ա) բնակելի, հասարակական, վարչական և կենցաղային շենքերի արտաքին պատերի վրա անկախ դրանց հրակայունության աստիճանից և հրդեհավտանգավորության դասից՝ մինչև 50 խմ/ժ գազի ծախսի դեպքում:

բ) բնակելի, հասարակական, վարչական և կենցաղային շենքերի արտաքին պատերի վրա ոչ ցածր III աստիճանի հրակայունության C1 դասի դեպքում՝ մինչև 400 խմ/ժ գազի ծախսի դեպքում:

6.3.3. Մուտքում 0.6 ՄՊա ճնշում ունեցող ՊԳԿԿ տեղադրվում են կաթսայատների, արտադրական, հասարակական և արտադրական նշանակության կենցաղային շենքերի արտաքին պատերի վրա, ինչպես նաև ոչ ցածր CO դասի III կարգի հրակայունության գործող ԳԿԿ արտաքին պատերի վրա:

6.3.4. Մուտքում 0.6-ից մինչև 1.2 ՄՊա ճնշում ունեցող ՊԳԿԿ տեղադրումը շենքերի արտաքին պատերի վրա չի թույլատրվում:

6.3.5. Մուտքում մինչև 0.3 ՄՊա ճնշում ունեցող, շենքերի արտաքին պատերի վրա տեղադրվող ՊԳԿԿ պատից մինչև

լուսամուտների, դռների և այլ բացվածքները եղած հեռավորությունը պետք է լինի ոչ պակաս 1մ, իսկ 0.3-ից մինչև 0.6 ՄՊա դեպքում՝ ոչ պակաս 3 մ:

6.3.6. Թույլատրվում է ՊԳԿԿ տեղադրումը I և II աստիճանի հրակայունությամբ CO դասի արտադրական շենքերի չայրվող ջերմապաշտպանիչով ծածկերի վրա, դեպի ծածկ տանող ելքի կողմից, ելքից ոչ պակաս 5 մ հեռավորության վրա:

6.4. ԳԱՉԱԿԱՐԳԱՎՈՐԻՉ ԿԱՑԱՆՁՆԵՐԻՆ (ԳԿ) ՆԵՐԿԱՑՄԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐ

6.4.1. ԳԿ կարող են տեղադրվել զազօգտագործող սարքավորումների հետ համատեղ, նույն սենքում, ինչպես նաև անմիջապես ջերմային ազդեցությունների մոտ՝ դրանց այրիչներին գազ մատակարարելու համար:

Թույլատրվում է մեկ ԳԿ գազ մատակարարել նույն շենքի այլ սենքերում տեղադրված ջերմային ազդեցություններին, պայմանով, որ դրանք աշխատեն գազի ճնշման նույն աստիճանում և այն սենքերում, որտեղ ապահովված է գազասարքավորումների անվտանգ աշխատանքն ապահովող շահագործող անձնակազմի շուրջօրյա մուտքը:

6.4.2. ԳԿ քանակը մեկ սենքում չի սահմանափակվում: Ընդ որում յուրաքանչյուր ԳԿ չպետք է ունենա երկուսից ավել կարգավորման գիծ:

6.4.3. ԳԿ կարող են տեղակայվել ոչ ավել 0.6 ՄՊա մուտքային ճնշման դեպքում:

Ընդ որում ԳԿ տեղաբաշխվում են՝ Գ և Դ կարգի այն սենքերում, որտեղ ա) տեղադրված են զազօգտագործող սարքավորումներ կամ բաց բացվածքներով նրանց միացած նույն կարգի կից սենքերում, որտեղ գործում է արտադրության համար անհրաժեշտ օդափոխության համակարգը,

բ) Վ1-Վ4 կարգի սենքերում, եթե նրանցում տեղակայված զազօգտագործող սարքավորումները հավաքակցված են արտադրության տեխնոլոգիական ազդեցությունների մեջ:

6.4.4. Ա և Բ կարգի սենքերում ԳԿ-ներ տեղադրել չի թույլատրվում:

6.5. ԳԿԿ, ԲԳԿԿ, ՊԳԿԿ ԵՎ ԳԿ ՍԱՐՔԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ

6.5.1. ԳԿԿ, ԲԳԿԿ, ՊԳԿԿ և ԳԿ պետք է սարքավորված լինեն զտիչով, ապահովվիչ փակման կափույրով (ԱՓԿ), գազի ճնշման կարգավորիչով, ապահովիչ արտանետիչ կափույրով (ԱՄԿ), փակման արմատուրով, հսկիչ չափիչ սարքերով (ՀՉՍ) անհրաժեշտության դեպքում ծախսահաշվիչ հանգույցով, ինչպես նաև շրջանցիկ գազատարով (բայապաս)՝ երկու հաջորդաբար տեղադրված անջատիչ սարքերով:

Մեկ բնակարանով տան գազամատակարարման համար նախատեսված ՊԳԿԿ թույլատրվում է առանց շրջանցիկ գազատարի: ԳԿԿ կամ ԳԿ մուտքային 0.6 ՄՊա բաժր ճնշման և գազի ավելի, քան 5000 խմ/ժ ծախսի, իսկ ՊԳԿԿ ավելի, քան 100 խմ/ժ ծախսի դեպքում, շրջանցիկ գազատարի փոխարեն պետք է սարքավորվեն երկու ճնշման կարգավորման գծերով:

6.5.2. Փակիչ արմատուրի, սարքերի և սարքավորումների մի մասի ԳԿԿ, ԲԳԿԿ շենքերից կամ ՊԳԿԿ պահարանից դուրս տեղադրման դեպքում պետք է ապահովված լինեն դրանք արտադրող գործարանների անձնագրերում նշված շահագործման պայմանները:

ԳԿԿ, ԲԳԿԿ շենքերի և ՊԳԿԿ պահարանի սահմաններից դուրս տեղադրված սարքավորումները պետք է լինեն ցանկապատված: 6.5.3. ԳԿԿ, ԲԳԿԿ, ՊԳԿԿ և ԳԿ տեղադրված գտիչները պետք է ունենան ճնշման անկումը որոշող հարմարանք, որով բնութագրվում է գտիչ պարկուճի կեղտոտվածության աստիճանը՝ գազի առավելագույն ծախսի դեպքում:

6.5.4. Գազօգտագործող և գազային սարքավորումների անվտանգ ու կանոնավոր աշխատանքի համար գազատարում գազի ճնշման անթույլատրելի փոփոխության դեպքում ԱՓԿ և ԱՄԿ պետք է ապահովեն համապատասխանաբար՝ գազամատակարարման ավտոմատ դադարեցումը կամ գազի արտանետումը մթնոլորտ:

6.5.5. ԳԿԿ, ԲԳԿԿ, ՊԳԿԿ և ԳԿ հարկավոր է նախատեսել արտափչման և արտանետման խողովակաշարերի համակարգ գազատարների փչամաքման և ԱՄԿ գազի արտանետման համար, որոնք դուրս են բերվում այնպիսի տեղերում, որտեղ ապահովվում է գազի անվտանգ ցրման պայմանները:

6.5.6. ԳԿԿ, ԲԳԿԿ, ՊԳԿԿ և ԳԿ հարկավոր է տեղադրել կամ ներառել գազամատակարարման տեխնոլոգիական գործընթացների հեռաղեկավարման ավտոմատ համակարգերի (ԳՏԳ ՀԱՀ) կազմում գազի մուտքի և ելքի ճնշումների, ինչպես նաև ջերմաստիճանի ցուցիչ և գրանցող սարքեր:

ՊԳԿԿ կարող են կիրառվել շարժական սարքեր: 6.5.7. ԳԿԿ և ԲԳԿԿ սենքերի պայթյունավտանգ գոտիներում տեղակայվող հսկիչ-չափիչ սարքերը, որոնք ունեն ելքային էլեկտրական ազդանշաններ և էլեկտրասարքավորումներ, հարկավոր է նախատեսել պայթյունապաշտպանված կատարմամբ:

Էլեկտրական ելքային ազդանշանով ՀՉՍ պետք է տեղակայվեն արտաքինից, պայթյունավտանգ գոտուց դուրս, չայրվող նյութերից պաշտպանված փակվող պահարանում կամ կցկառուցված ԳԿԿ և ԲԳԿԿ հակահրդեհային գազանախափանց պատին (հպման սահմաններում):

Իմպուլսային գազատարների մուտքը այդ սենք՝ սարքերին գազի ճնշման իմպուլս հաղորդելու համար հարկավոր է իրականացնել այնպես, որ բացառվի գազի թափանցումը ՀՉՍ սենք:

6.5.8. ԳԿԿ և ԲԳԿԿ էլեկտրասարքավորումները պետք է համապատասխանեն ԵՍԿ պահանջներին: Հուսալիության տեսակետից բնակավայրերի ԳԿԿ և ԲԳԿԿ էլեկտրամատակարարումը հարկավոր է դասել 3-րդ կարգին, իսկ արդյունաբերական կազմակերպությունների ԳԿԿ և ԲԳԿԿ՝ հիմնական արտադրությանը: ԳԿԿ և ԲԳԿԿ շահագաշտպանվածությունը պետք է համապատասխանի II կարգի շահագաշտպանվածությամբ օբյեկտներին:

7. ՆԵՐՔԻՆ ԳԱՉՍԱՐՆԵՐ

7.1 Գազօգտագործող և սարքավորումների տեղաբաշխման հնարավորությունը տարբեր նշանակության շենքերի սենքերում և պահանջները այդ սենքերի նկատմամբ՝ սահմանվում են դրանց նախագծման և կառուցման համապատասխան շինարարական նորմերով, հաշվի առնելով այդ սարքավորումների վերաբերյալ գործող ստանդարտների, դրանց կիրառման գործարանային անձնագրերի և հրահանգների պահանջները:

Արգելվում է գազօգտագործող սարքավորումների (բնական գազի և ՀԱԳ) տեղակայումը շենքերի նկուղային և գետնահատակային (ցոկոլային) սենքերում (բացի միաբնակարան և բյուկացված բնակելի շենքերից), եթե տեղակայման նման հնարավորությունը չի սահմանված համապատասխան շինարարական նորմերով:

7.2 Բոլոր նշանակության շենքերի սենքերը (բացի բնակելի բնակարաններից), որտեղ տեղադրվում են ավտոմատացված՝ շահագործող անձնակազմի մշտական ներկայությունը չպահանջող գազօգտագործող սարքավորումներ, հարկավոր է սարքավորել գազօգտագործող սարքավորումների համակարգերով, գազամատակարարման ավտոմատ անջատմամբ և գազօգտագործող սարքավորումներից հոսքի արտադրության հսկողության կետ կամ սենք, որտեղ կա սպասարկող անձնակազմի մշտական ներկայություն:

Բնակելի շենքերում անկախ գազօգտագործող սարքավորանքների տեղադրման տեղից, հարկավոր է նախատեսել գազօգտագործող սարքավորումների համակարգ՝ գազամատակարարման ավտոմատ անջատմամբ՝ վթարային անջատիչ կափույր միացված այրվող գազերի ազդանշանային սարքին:

(7.2-րդ կետը խմբ. 11.01.08 N 04-Լ)

7.3 Ներքին գազատարները հարկավոր է կատարել մետաղական խողովակներից, ինչպես նաև ծալքավոր մետաղական ճկախողովակներից: Կենցաղային գազային սարքավորումները, ՀՉՍ, ՀԱԳ տարողությունները, տեղափոխվող և շարժական գազօգտագործող սարքավորումները գազատարներին միացնելիս թույլատրվում է նախատեսել տեղափոխվող գազի ճնշման և ջերմաստիճանի նկատմամբ կայուն ճկափող:

Մետաղական ծալքավոր ճկախողովակների և կցամասերի անվտանգության պահանջները պետք է համապատասխանի ՀՍՍ ԻՍՍ 10380 և ՀՍՍ ԻՍՍ 10806 միջազգային ստանդարտների պահանջներին:

(7.3-րդ կետը լրաց. 30.11.05 N 224-Լ, փոփ. 22.12.06 N 302-Լ)

7.4 Խողովակների միացումները պետք է լինեն չկազմատվող: Կազմատվող միացումներ թույլատրվում է նախատեսել գազային և գազօգտագործող սարքավորումների և ՀՉՍ միացման տեղերում, ինչպես նաև մետաղական ծալքավոր ճկախողովակների օգտագործման դեպքում՝ գազատարների ճյուղավորման և գազասարքավորումների միացման տեղերում:

(7.4-րդ կետը լրաց. 30.11.05 N 224-Լ)

7.5 Գազատարի տեղադրումը հարկավոր է նախատեսել բաց կամ թաքնված: Թաքնված տեղադրման դեպքում անհրաժեշտ է նախատեսել լրացուցիչ միջոցառումներ գազատարները կոռոզիայից պաշտպանելու համար և ստեղծել հնարավորություն դրանց զննման ու պաշտպանիչ ծածկույթի նորոգման համար:

Շենքերի կոնստրուկցիաների հետ հատման մասերում գազատարները հարկավոր է տեղադրել պատյանի մեջ: ՀԱԳ գազատարների թաքնված տեղադրում չի թույլատրվում:

7.6 Գազատարների տարանցիկ տեղադրումը նոր կառուցվող բնակելի շենքերում անհրաժեշտ է նախատեսել ոչ բնակելի սենքերով: Անհրաժեշտության դեպքում կարելի է իրականացնել գազատարների տարանցիկ բաց տեղադրում, այդ թվում՝ գոյություն ունեցող և վերականգնվող բնակելի սենքերում, հասարակական նշանակության սենքերում և բոլոր նշանակության շենքերի արտադրական սենքերում, հաշվի առնելով այդուհանդերձ 2 պահանջները ճնշման նկատմամբ, եթե գազատարների վրա չկան կազմատվող միացումներ և ապահովված է նրանց զննման հնարավորությունը:

7.7 Արտադրական շենքերի, կաթսայատների, հասարակական և կենցաղային նշանակության արտադրական շենքերի գազատարների վրա հարկավոր է նախատեսել փչամաքման խողովակներ:

7.8 Չի թույլատրվում գազատարների տեղադրումը՝ Ա և Բ կարգի պայթյունավտանգ և պայթյունահրդեհավտանգ սենքերում, բոլոր սենքերի պայթյունավտանգ գոտիներում, նկուղներում, պայթյունավտանգ և այրվող նյութերի պահեստային շենքերում, էլեկտրաներակալանների և բաժանարար սարքավորումների սենքերում, օդափոխման անցուղիներով, խցերով և հորաններով, վերելակների հորաններով և սանդղականղակներով, աղբահավաքման սենքերով, ծխնելույզներով, այնպիսի սենքերով, որտեղ գազատարը կարող է ենթարկվել կոռոզիայի, ինչպես նաև ագրեսիվ նյութերի հնարավոր ազդեցության տեղերով և այնպիսի տեղերով, որտեղ գազատարը կարող է ողողվել այրման թե՛ արգասիքների կամ շփվել շատ տաքացրած կամ հալված մետաղի հետ:

Գոյություն ունեցող բազմաբնակարան շենքերի գազամատակարարումը վերականգնելիս գազականգնակների տեղակայումը սանդղականղակներում թույլատրվում է իրականացնել համաձայն ՀՀՇՆ 11-8.04.01 6.32 կետի:

7.9 Անջատիչ սարքեր անհրաժեշտ է նախատեսել՝ ա) գազահաշվիչներից առաջ (եթե չի կարելի օգտագործել մուտքագծի վրա տեղադրված անջատիչ սարքը), բ) կենցաղային գազասարքերից, գազասալիկներից, ջեռուցման վառարաններից, գազասարքավորումներից և հսկիչ-չափիչ սարքերից առաջ:

գ) գազօգտագործող սարքավորումների այրիչներից և բռնկիչներից առաջ. դ) փչամաքման խողովակների վրա. ե) այն սենքի ներանցման գազատարի վրա, որտեղ տեղակայված է գազակարգավորիչ կայանք (ԳԿ) կամ գազահաշվիչ՝ ներանցման տեղից 10 մ-ից ավել հեռավորության վրա տեղադրված անջատիչ հարմարանքով:

Գազատարների թաքսաված և տարանցիկ տեղամասերի վրա անջատիչ սարքերի տեղադրումն արգելվում է:
 7.10. Յուրաքանչյուր օբյեկտ, որտեղ տեղադրվում է գազօգտագործող սարքավորում պետք է սարքավորված լինի գազի ծախսի հաշվիչով՝ ըստ «Քննական գազի մատակարարման և օգտագործման ժամանակավոր կանոնների» (հաստատված 29.05.2001 թ. ՀՀ Էներգետիկայի կարգավորող հանձնաժողովի N 24 որոշմամբ):

8. ՀԵՂՈՒԿԱՑՎԱԾ ԱՆԻՐԱԾԵՂՈՒԹՅԱՆ ԳԱՉԵՐԻ ԳԱՉԱՄՔԱՐԱՅԻՆ ԵՎ ԲԱՆՈՒՄՅԻՆ ԿԱՅԱՆՔՆԵՐ

8.1 Գազամբարային կայանքներ

8.1.1 Սույն ենթաբաժնի պահանջները տարածվում են բնակելի, վարչական, հասարակական, արտադրական և կենցաղային շենքերի համար որպես գազամատակարարման աղբյուր ծառայող ՀԱԳ գազամբարային կայանքների վրա:

Գազամբարային կայանքներից սպառողներին գազ տեղափոխող գազաբաշխիչ ցանցերը պետք է համապատասխանեն սույն շինարարական նորմերի պահանջներին:

8.1.2 Գազամբարային կայանքի կազմում հարկավոր է նախատեսել՝ գործարանային պատրաստվածության գազի ճնշման կարգավորիչներ, ապահովիչ-փակիչ և ապահովիչ-արտանետիչ կափոյրներ (ՎՓԿ և ԱՎԿ), հսկիչ չափիչ սարքեր (ՀՉՍ) գազամբարներում ճնշումը և մակարդակը հսկելու համար, փակիչ արմատուր, ամբարներ, ինչպես նաև հեղուկ և գոլորշային ֆազերի խողովակաշարեր:

Տեխնիկական անհրաժեշտության դեպքում գազամբարային կայանքի կազմում նախատեսվում է գործարանային պատրաստվածության ՀԱԳ գոլորշիացման կայանքներ:

8.1.3 Գազամբարների քանակը կայանքում պետք է լինի ոչ պակաս երկուսից: Թույլատրվում է նախատեսել մեկ գազամբարի տեղադրում, եթե գազօգտագործման ռեժիմի տեխնոլոգիայի և առանձնահատկության պայմաններով թույլատրվում է ընդմիջումներ: Երկուսից ավել քանակի գազամբարների դեպքում կայանքը պետք է բաժանվի խմբերի, ընդ որում՝ յուրաքանչյուր խմբի գազամբարները հարկավոր է իրար միացնել հեղուկ և գոլորշի ֆազերի խողովակաշարերով, որոնց վրա անհրաժեշտ է նախատեսել փակիչ սարքերի տեղադրում:

Առանձին խմբերի գազամբարների միասնական աշխատանքի համար հարկավոր է դրանք իրար միացնել գոլորշային ֆազի խողովակաշարերով, որոնց վրա անհրաժեշտ է նախատեսել անջատիչ սարքեր:

8.1.4 Գազամբարային կայանքի ընդհանուր տարողությունը և մեկ գազամբարի տարողությունը հարկավոր է ընդունել 6 աղյուսակում նշվածից ոչ ավել:

Աղյուսակ 6

Գազային կայանքի նշանակությունը	Գազամբարային կայանքի ընդհանուր տարողությունը, խմ		Մեկ գազամբարի առավելագույն տարողությունը, խմ	
	Վերգետնյա	Ստորգետնյա	Վերգետնյա	Ստորգետնյա
Բնակելի, վարչական և հասարակական շենքերի գազամատակարարում	5	300	5	50
Արտադրական շենքերի, արդյունաբերական կազմակերպությունների, կենցաղային շենքերի և կաթսայատների գազամատակարարում	20	300	10	10

8.1.5 Ստորգետնյա գազամբարները անհրաժեշտ է տեղակայել բնահողի սեզոնային սառչումների դեպքում հողի մակերեսից մինչև գազատարի վերին ծնիցը 0.6 մ ոչ պակաս խորությամբ և 0.2 մ՝ առանց բնահողի սառչումի շրջաններում:

Գազամբարների տեղադրման ժամանակ հարկավոր է նախատեսել դրանց կայունությունն ապահովող միջոցառումներ:

8.1.6 Ստորգետնյա գազամբարների միջև լուսանցային հեռավորությունը պետք է լինի ոչ պակաս 1 մ, իսկ վերգետնյա գազամբարների միջև՝ հավասար հարակից մեծ գազամբարի տրամագծին, բայց ոչ պակաս 1 մ:

Մինչև 50 խմ ընդհանուր տարողությամբ գազամբարների հեռավորությունը հաշված եզրային գազամբարից մինչև տարբեր նշանակության շենքերը, կառուցվածքները և հաղորդակցողիները հարկավոր է ընդունել ոչ պակաս 7 աղյուսակում նշվածից:

Հեռավորությունը գազատարներից ընդունվում է համապատասխան ՍՆԻՊ-2.07.01 և ՀՀՇՆ III - 9.02.02:

Բարձր 50 խմ ընդհանուր տարողություն ունեցող գազամբարների հեռավորությունները ընդունվում են ըստ 9 աղյուսակի:

Գոյություն ունեցող օբյեկտների վերակառուցման դեպքում, ինչպես նաև սահմանափակ պայմաններում (տոր նախագծման ժամանակ), համապատասխան հիմնավորման և շահագործման անվտանգությունն ապահովող միջոցառումների իրականացման դեպքում թույլատրվում է 7 աղյուսակում նշված հեռավորությունները փոքրացնել մինչև 50 % (բացառությամբ հեռավորությունները ջրատարներից և այլ անկանալի հաղորդակցողիներից, ինչպես նաև ընդհանուր ցանցի երկաթուղիներից): 7 աղյուսակում նշված հեռավորությունները բալոնային և գոլորշիացման կայանքներից ընդունվել են IV աստիճանի հրակայունության բնակելի և արտադրական շենքերի համար: III աստիճանի հրակայունության շենքերի համար թույլատրվում է դրանք պակասցնել մինչև 10 մ, իսկ I և II աստիճանի հրակայունության շենքերի համար՝ մինչև 8 մ:

Հեռավորությունը մինչև այն բնակելի շենքերը, որտեղ տեղավորված են հասարակական նշանակության կազմակերպություններ, հարկավոր է ընդունել ինչպես բնակելի շենքերի համար:

8.1.7 Գազաբալոնային կայանքները պետք է ունենան չայրվող նյութերից կառուցված, 1.6 մետրից ոչ պակաս բարձրությամբ, քամահարվող ցանկապատ: Գազամբարների հեռավորությունը մինչև ցանկապատ հարկավոր է ընդունել ոչ պակաս 1 մ, ընդ որում, ցանկապատից մինչև պարփակ թմբապատման եզրը կամ չայրվող նյութերից պատրաստված ցանկապատի հեռավորությունը (գազամբարների վերգետնյա տեղադրման դեպքում) հարկավոր է ընդունել ոչ պակաս 0.7 մ:

8.1.8 Գոլորշիացման կայանքները հարկավոր է տեղակայել բաց հարթակների վրա կամ այնպիսի առանձին շենքերում, սենքերում (կցակառուցված կամ ներկառուցված արտադրական շենքերին), որոնց հատակի մակարդակը բարձր է հողի հատակագծային նիշից, հեռավորությունը գազամբարային կայանքից ոչ պակաս 10 մ և հեռավորությունը շենքերից, կառուցվածքներից ու հաղորդակցողիներից ոչ պակաս 7 աղյուսակում նշված չափերից:

Աղյուսակ 7

	Շենքեր, կառուցվածքներ և հաղորդակցողիներ	Հեռավորությունը գազամբարներից լուսանցով, մ						Հեռավորությունը գոլորշիացման կամ խմբային բալոնային կայանքից լուսանցով, մ
		Վերգետնյա			Ստորգետնյա			
		Կայանքի գազամբարների ընդհանուր տարողության դեպքում, խմ						
		Մինչև 5	բարձր 5 մինչև 10	բարձր 10 մինչև 20	Մինչև 10	բարձր մինչև 20	բարձր 20 մինչև 50	
1.	Հասարակական շենքեր և կառուցվածքներ	40	50	60	15	20	30	25
2.	Բնակելի տներ	20	30	40	10	15	20	12
3.	Մանկական և սպորտային հրապարակներ, ավտոտնակներ, (գազամբարային կայանքի ցանկապատից)	20	25	30	10	10	10	10
4.	Արտադրական շենքեր (արդյունաբերական, գյուղատնտեսական կազմակերպությունների) և արտադրական բնույթի կենցաղային սպասարկման կազմակերպություններ	15	20	25	8	10	15	12

5.	Կոյուղի, ջերմացանց (ստորգետնյա)	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5
6.	Վերգետնյա կառուցվածքներ և հաղորդակցողիներ (եստակաղա, ջերմագիծ) գազամբարների չվերաբերող	5	5	5	5	5	5	5
7.	Ջրատար և այլ անկանալային հաղորդակցողիներ	2	2	2	2	2	2	2
8.	Ստորգետնյա հաղորդակցողիների դիտահորեր	5	5	5	5	5	5	5
9.	Ընդհանուր ցանցի երկաթուղիներ (մինչև փոքր ստորոտը կամ գազամբարի կողմից փորվածքի եզրերը)	25	30	40	20	25	30	20
10.	Արդյունաբերական կազմակերպությունների մեծատար երկաթուղիներ, տրամվայի ուղիներ (մինչև ուղու առանցքը), I-III կարգի ավտոմոբիլային ճանապարհներ (մինչև երթևեկելի մասի եզրը)	20	20	20	10	10	10	10
11.	IV կարգի ավտոմոբիլային ճանապարհներ (մինչև երթևեկելի մասի եզրը)	10	10	10	5	5	5	5
12.	ԷՀԳ, ՏԵ, ՔԵ	Համաձայն էլեկտրակայանների սարքվածքի կանոնների (ԷՍԿ)						

Մինչև 100 խմ/ժ (200 կգ/ժ) արտադրողականություն ունեցող գոյորշիացման կայանները թույլատրվում է տեղադրել անմիջապես գազամբարների բկանցքների կափարիչների վրա, վերգետնյա կամ ստորգետնյա գազամբարներից ոչ պակաս 1 մ հեռավորության վրա, ինչպես նաև անմիջապես սպառող ազդեցատների մոտ, եթե դրանք տեղադրված են առանձին սենյերում կամ բաց հարթակների վրա:

Գոյորշացուցիչների խմբային տեղակայման դեպքում նրանց մինչև հեռավորությունը հարկավոր է ընդունել ոչ պակաս 1 մ:

8.2 ԽՄԲԱՅԻՆ ԵՎ ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԲԱՆՈՒՄՅԻՆ ԿԱՅԱՆՔՆԵՐ

8.2.1 Բնակելի, վարչական, հասարակական, արտադրական և կենցաղային շենքերի համար որպես գազամատակարարման աղբյուր ծառայող ՀԱԳ բալոնային կայանները բաժանվում են՝

- ա) խմբային, որոնց կազմում մտնում են երկուսից ավել բալոններ.
- բ) անհատական, որոնց կազմում մտնում են երկուսից ոչ ավել բալոններ:

8.2.2 Խմբային բալոնային կայանքի կազմում հարկավոր է նախատեսել՝ բալոններ ՀԱԳ համար, փակիչ արմատուր, գազի ճնշման կարգավորիչ, ԱՄԿ, ցույց տվող մոնոմետր և բարձր ու ցածր ճնշման խողովակաշարեր: Բալոնների քանակը խմբային կայանքում հարկավոր է որոշել հաշվարկով:

8.2.3 Խմբային բալոնային կայանքի առավելագույն ընդհանուր տարողությունը հարկավոր է ընդունել ըստ 8 աղյուսակի:

Խմբային բալոնային կայանքի նշանակությունը	Խմբային բալոնային կայանքի բոլոր բալոնների տարողությունը (խմ)	
	շենքի պատի մոտ տեղադրման դեպքում	շենքից հեռավորության վրա
Բնակելի, վարչական, հասարակական և կենցաղային շենքերի գազամատակարարում	600 (0.6)	1000 (1)
Կենցաղային սպասարկման արդյունաբերական և գյուղատնտեսական կազմակերպություններ	1000 (1)	1500 (1.5)

8.2.4 Խմբային բալոնային կայանքների տեղակայումը հարկավոր է նախատեսել շենքերից ու կառուցվածքներից 7 աղյուսակում նշված հեռավորությունների վրա, կամ գազիֆիկացվող CO դասի ոչ պակաս III աստիճանի հրակայունության շենքերի պատերի մոտ լուսամուտների ու դռների որմնախորշերից ոչ պակաս 7 աղյուսակում նշված հեռավորությունների վրա:

Հասարակական կամ արտադրական շենքի մոտ չի թույլատրվում մեկից ավել խմբային կայանքի նախատեսում: Բնակելի տան մոտ թույլատրվում է երեքից ոչ ավել բալոնային կայանք՝ մեկը մյուսից 15 մ ոչ պակաս հեռավորության վրա:

8.2.5 Անհատական բալոնային կայանքները հարկավոր է նախատեսել ինչպես շենքերի արտաքինից այնպես էլ շենքերի ներսում: Թույլատրվում է բալոնների տեղադրումը երկուսից ոչ ավել հարկեր ունեցող բնակելի շենքերի բնակարաններում (մեկից ոչ ավել բալոն բնակարանում):

Արտաքինից տեղադրվող բալոնային կայանքները հարկավոր է նախատեսել առաջին հարկի լուսամուտների բացվածքներից ոչ պակաս 0.5 մ և դռների բացվածքներից 1 մ լուսանցային հեռավորության վրա, իսկ ցուլային և նկուղային հարկերի դռների ու լուսամուտների բացվածքներից, ինչպես նաև կոյուղու դիտահորերից ոչ պակաս 3 մ լուսանցային հեռավորության վրա:

8.2.6 ՀԱԳ բալոնը հարկավոր է տեղադրել գազասալիկից ոչ պակաս 0.5 մ և ջեռուցման սարքերից 1 մ հեռավորության վրա: Բալոնի և ջեռուցման սարքի միջև Էկրանի տեղադրման դեպքում հեռավորությունը թույլատրվում է փոքրացնել մինչև 0.5 մ: Էկրանը պետք է պատրաստված լինի չայրվող նյութից և ապահովի բալոնի պաշտպանությունը ջեռուցման սարքի ջերմային ազդեցությունից: ՀԱԳ բալոնը սենքից դուրս տեղադրման դեպքում հարկավոր է պաշտպանել տրանսպորտի վնասումներից և 45°C բարձր տաքացումից:

- 8.2.7 ՀԱԳ բալոնների տեղադրումը չի թույլատրվում.
- ա) բնակելի սենյակներում և միջանցքներում,
  - բ) գետնահատակային և նկուղային հարկերում և տանիքներում,
  - գ) հասարակական սննդի օբյեկտների ճաշարահների, լսարանների ու դասասենյակների, շենքերի հանդիսարահների, հիվանդասենյակների և այլ նման սենքերի վերևում և հատակի տակ,
  - դ) բնական լույսից զուրկ սենքերում,
  - ե) վթարային ելքերի մոտ,
  - զ) շենքերի գլխավոր ճակատների կողմից:

9. ՀԵՐՈՒԿԱՑՎԱԾ ԱՇԽԱՋՐԱԾՆԱՅԻՆ ԳԱՉԵՐԻ ԳԱՉԱՆՑՄԱՆ ԿԱՅԱՆՔՆԵՐ (ԿԵՏԵՐ/ԳԼԿ)

9.1 ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴՐՈՒՅՑՆԵՐ

9.1.1 Հեղուկացված ածխաջրածնային գազերը (ՀԱԳ) ընդունելու, պահեստավորելու և սպառողների ավտոցիստեմներով ու կենցաղային բալոններով առաքելու, բալոնները նորոգելու ու վերազննելու համար նախատեսվող գազայցման կայանները (ԳԼԿ) հարկավոր է տեղադրել բնակավայրերի բնակվելու տարածքներից դուրս, բնակելի շրջանների նկատմամբ գերակշռող քամիների ուղղության հակառակ կողմում:

Աղյուսակ 9						
Լուսանցային հեռավորությունը ՀԱԳ գազամբարներից, մ						Հեռավորությունը լիցքավորված բալոնների պահեստից
Վերգետնյա գազամբարներ			Ստորգետնյա գազամբարներ			
Ընդհանուր տարողության դեպքում, խմ						
բարձր	բարձր	բարձր	բարձր 50	բարձր	բարձր	
						Հեռավորությունը

h/h ը/կ	Շենքեր, սենյեր և հաղորդակցողիներ	20	50	50	բարձր 200		մինչև 200		50	200	րոլային ՀԱԳ օգտագործող սենյերից, կայանք- ներից, մ	ընդհանուր տարողությամբ, խմ	
		մինչև 50	մինչև 200	մինչև 500	մինչև 8000		մինչև 200		մինչև 500	մինչև 8000		մինչև 20	բարձր 20
		Մեկ գազամբար, առավելագույն տարողությունը, խմ										50	մինչև 20
պակաս 25	25	50	100	մեծ 100 մինչև 600	25	50	100	մեծ 100 մինչև 600					
1.	Բնակելի, հասարակական, վարչական, կենցաղային, արտադրական շենքեր, ավտոտնակներ և բաց կանգառներ*	70 /30/	80 /50/	150 /100/**	200	300	40 /25/	75 /55/**	100	150		50 (20)	100 (30)
2.	Վերգետնյա կառուցվածքներ և հաղորդակցողիներ (Եստակաղներ, ջերմատարներ և այլն) բնակելի շենքերի օժանդակ կառուցվածքներ	30 /15/	30 /20/	40 /30/	40 /30/	40 /30/	20 /15/	25 /15/	25 /15/	25 /15/	30	20 /15/	20 /20/
3.	Ստորգետնյա հաղորդակցողիներ(բացի ԳԼԿ տարածքի գազատարները)	Ցանկապատի սահմաններից դուրս, ըստ համապատասխան գործող շինարարական նորմերի											
4.	Էլեկտրահաղորդման գծեր, տրանսֆորմատորային ենթակայաններ, բաժանարար սարքեր	Հստ Ե Ս Կ կանոնների											
5.	Հնդհանուր ցանցի երկաթուղիներ (վիրի ստորոտից), I-III կարգի ավտոմոբիլային ճանապարհներ	50	75	100***	100	100	50	75***	75	75	50	50	50
6.	Մերձատար երկաթուղիներ, կազմակերպությունների ճանապարհներ, տրամվայի ուղիներ I կարգի ավտոմոբիլային ճանապարհներ	30 /20/	30*** /20/	40*** /30/	40 /30/	40 /30/	20*** /15/**	25*** /15/**	25 /15/	25 /15/	30	20 /20/	20 /20/

* Հեռավորությունը բնակելի և հասարակական շենքերից հարկավոր է ընդունել ինքնուրույն հարթակի վրա տեղադրված ՀԱԳ և այլ օբյեկտների համար՝ նշվածից ոչ պակաս, իսկ վարչական, կենցաղային, արտադրական շենքերից, կաթսայատներից, ավտոտնակներից - ըստ փակագծերում բերված տվյալների, բայց ոչ պակաս համապատասխան շենքերի ու կառուցվածքների համար 10 արյուսակում նշվածներից:
 ** թույլատրվում է մինչև 200 խմ ընդհանուր տարողությամբ ԳԼԿ գազամբարից հեռավորությունը կրճատել մինչև 70 մ՝ վերգետնյա կառուցվածքներում, ստորգետնյա՝ մինչև 35 մ, իսկ մինչև 300 խմ տարողության դեպքում - համապատասխանաբար 90 և 45 մ:
 *** թույլատրվում է մինչև 50 մ: Հեռավորությունը կազմակերպության տարածքից դուրս անցնող մերձատար, տրամվայի ուղիներից և այլն (տող 6) մինչև ոչ ավել 100 խմ ընդհանուր տարողությամբ ՀԱԳ գազամբարները թույլատրվում է կրճատել՝ վերգետնյա կառուցվածքում մինչև 20 մ և ստորգետնյա կառուցվածքում մինչև 15 մ, իսկ ուղիների և ճանապարհների կազմակերպությունների տարածքներում անցման դեպքում (տող 6) այլ հեռավորությունները կրճատվում են մինչև 10 մ գազամբարների ստորգետնյա կառուցվածքներում:
 1. Փակագծերում նշված հեռավորությունները տրված են արդյունաբերական կազմակերպությունների տարածքում տեղադրված ՀԱԳ գազամբարների և ինքնավար կայանների պահեստների համար:
 2. Լիցենզավորված բայրների պահեստից մինչև արդյունաբերական և գյուղատնտեսական կազմակերպությունների շենքերը, ինչպես նաև արտադրական բնույթի կենցաղային սպասարկման կազմակերպությունները հարկավոր է ընդունել ըստ փակագծերում բերված տվյալների:
 3. Ցուղաբաշխողը 50 խմ միավոր տարողությամբ երկու գազամբարների տեղադրման դեպքում հեռավորությունը մինչև ԳԼԿ չվերաբերող շենքերը (բնակելի, հասարակական, արտադրական և այլն) թույլատրվում է կրճատել՝ վերգետնյա գազամբարների համար մինչև 100 մ, ստորգետնյաների համար՝ մինչև 50 մ:
 4. Հեռավորությունը գազամբարներից մինչև այն տեղերը, որտեղ միաժամանակ կարող են 800 մարդուց ավել գտնվել (մարզադաշտեր, շուկաներ, զբոսայգիներ, բնակելի տներ և այլն), ինչպես նաև մինչև դպրոցական և Նախադպրոցական, սանատոր-բուժման կազմակերպությունները հարկավոր է ավելացնել 2 անգամ:
 5. ԳԼԿ վառելիքային ցանցերի և կենտրոնական հեռավորությունը անհրաժեշտ է ընդունել ըստ հրդեհային անվտանգության կանոնների:

Աղյուսակ 10

Հ/Հ ը/կ	Շենքեր և կառուցվածքներ	Հեռավորությունը ԳԼԿ շենքերի և կառուցվածքի միջև, մ											
		1 սյունակում բերված շենքերի և կառուցվածքների հերթական համարները											
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Վերգետնյա գազամբարներ և երկաթուղային դատարկման էստակաղներ	Աղ.12 Կ.9.3.3	10	15	30	40	15	30	40	10	10	40	40
2.	Ստորգետնյա գազամբարներ	10	Կ.9.3.1	10	20	30	10	20	20	5	5	40	30
3.	Ա կարգի սենյեր և բայրների բեռնաբեռնաթափման հարթակներ	15	10	10	15	40	15	30	40	10	10	40	40
4.	ՀԱԳ ցցայունակներ ավտոմոբիլների համար և ցցավորման աշտարակներ	30	20	15	7	30	15	15	30	10	10	15	30
5.	ՀԱԳ չօգտագործող կաթսայատում, ստորգետնյա արհեստանոց, ավտոմոբիլների տեխնիկական շենքեր, ավտոտնակներ	40	30	40	30	●	Աղ.9	●	●	●	●	●	●
6.	Բայրների ռեյսակից պահեստ	15	10	15	15	Աղ.9	--	Աղ.9	40	5	●	40	Աղ.9
7.	Բաց կրակ չօգտագործող (այդ թվում նաև Ա կարգի), առանց նկուղային մասի օժանդակ շենքեր և կառուցվածքներ	30	20	30	15	●	Աղ.9	--	●	●	●	●●	●
8.	Նկուղային մասով օժանդակ շենքեր (ավտոկենց, ջրամատակարարման կումպակայան և այլն)	40	30	40	30	●	40	●	--	●	●	●●	●
9.	Ավտոմոբիլային, բացի տեղական մերձատար ուղիներից (մինչև երթուղիների մասի եզրը)	10	5	10	10	●	5	●	●	--	1.5	●	--
10.	Տարածքի ցանկապատը	10	5	10	10	●	●	●	●	1.5	--	●	10
11.	Հրդեհաշիջման ջրամբարներ (մինչև ջրագծերի դիտահորերը)	40	40	40	15	●●	40	●●	●●	●	●	--	●●
12.	Ավտոմեքենաների բաց կանգառ (բենզին, ՀԱԳ)	40	30	40	30	●	Աղ.9	●	●	--	10	●●	--

«--» նշանը նշանակում է, որ հեռավորությունը չի նորմավորվում,
 «●» նշանը նշանակում է, որ հեռավորությունը ընդունվում է ըստ ՀՀՇՆ III-9.02.02,
 «●●» նշանը նշանակում է, որ հեռավորությունը ընդունվում է ըստ ՍՆԻՊ 2.04.02:
 Հեռավորությունը անմիջապես արտադրական անպայթուցանակ սենյերում տեղադրված էլեկտրաբաժանարար սարքերից հարկավոր է որոշել սույն աղյուսակի 7-րդ տողով:

Ավտոմոբիլների գազամբար կայանները (կետերը (ԱԳԼԿ) տեղադրվում են համաձայն հեղուկացված ածխաջրածնային գազերի ԳԼԿ ներկայացվող պահանջների, բացառելով 9.1.3 կետի պահանջը:

9.1.2 ԳԼԿ շինարարության հարթակի ընտրությունը անհրաժեշտ է նախատեսել հաշվի առնելով միևնույն դրան շրջապատող շենքերի և կառուցվածքների հեռավորությունները, ինչպես նաև այդ տարածաշրջանում երկաթուղիների և ավտոմոբիլային ճանապարհների առկայությունը:

9.1.3 ԳԼԿ կառուցման հարթակը հարկավոր է նախատեսել հաշվի առնելով ցանկապատի արտաքինից 10 մ լայնությամբ հակահրդեհային գոտու ապահովումը և մինչև անտառային զանգվածները եղած նվազագույն հեռավորությունները՝ փշատերև ծառերի համար 50 մ, սաղարթավորի համար՝ 20 մ, խառի դեպքում՝ 30 մ:

9.1.4 ԳԼԿ տարածքում եղած շենքերում բնակելի սենքեր չի թույլատրվում նախատեսել: Գազային տնտեսության շահագործող ծառայությունների տեղակայումը թույլատրվում է նախատեսել ԳԼԿ կից օժանդակ գոտու կողմից:

9.2 ԳԼԿ ՇԵՆՔԵՐԻ ԵՎ ԿԱՌՈՒՑՎԱԾՔԵՐԻ ՏԵՂԱԿԱՅԻՆՈՒՄԸ

9.2.1 ՀԱԳ պահեստավորման զազամբարներից և ԳԼԿ տարածքում տեղակայվող ՀԱԳ օգտագործող կայանքների սենքերից մինչև ԳԼԿ չվերաբերվող շենքերը ու կառուցվածքները եղած նվազագույն հեռավորությունները հարկավոր է ընդունել ըստ 9 աղյուսակի: Վերգետնյա միջև 20 և և ստորգետնյա միջև 50 խմ տարողությամբ զազամբարների հեռավորությունները ընդունվում են ըստ 7 աղյուսակի:

ԳԼԿ տարածքում կամ արդյունաբերական կազմակերպությունների տարածքում, որտեղ տեղակայված է ԳԼԿ, շենքերի և կառուցվածքների նվազագույն հեռավորությունը ՀԱԳ զազամբարներից հարկավոր է ընդունել ըստ 10 աղյուսակի:

Նվազագույն հեռավորությունը բայոնների (հեղուկացված գազի) պահեստից և բեռնման-բեռնաթափման հարթակներից մինչև տարբեր նշանակության շենքերն ու կառուցվածքները հարկավոր է ընդունել ըստ 9 և 10 աղյուսակների: Ընդ որում, 9 աղյուսակի 1 տողում բերված հեռավորությունները՝ բայոնների պահեստից մինչև այգեգործական և ամառանոցային ավանների շենքերն ու կառուցվածքները թույլատրվում է փոքրացնել ոչ ավել քան 2 անգամ, պայմանով, որ պահեստում տեղադրվի 50 լիտրանոց 150 բայոններ (7.5 խմ): Արդյունաբերական կազմակերպությունների տարածքներում հեղուկացված գազի բայոնների պահեստների տեղակայումը հարկավոր է նախատեսել համապատասխան ՀՀՇՆ III-9.02.02 պահանջների:

9.2.2 ՀԱԳ օբյեկտների վերակառուցումը առանց զազամբարների ընդհանուր տարողության մեծացման գոյություն ունեցող կառուցապատման մեջ թույլատրվում է կատարել պահպանելով փաստացի հեռավորությունները: Հիմնավորված դեպքերում զազամբարների ընդհանուր տարողության մեծացման ժամանակ, պահանջվում է անվտանգ շահագործման միջոցառումների մշակում:

9.3 ԳԱԶԱՄԲԱՐՆԵՐ ՀԱԳ ՀԱՄԱՐ

9.3.1 Հեղուկացված գազերի համար գործարանային պատրաստվածության զազամբարները զազացման կայաններում կարող են տեղադրվել վերգետնյա և ստորգետնյա:

ԱԳԼԿ զազամբարները տեղադրվում են ստորգետնյա՝ յուրաքանչյուրը 25 խմ տարողությամբ, բայց ոչ ավել 100 խմ ընդհանուր ծավալում: Տեխնիկատնտեսական հիմնավորման դեպքում թույլատրվում է զազամբարները տեղադրել վերգետնյա՝ յուրաքանչյուրը 5 խմ տարողությամբ, բայց ոչ ավել 50 խմ ընդհանուր ծավալով:

Ստորգետնյա առանձին զազամբարների միջև լուսանցային հեռավորությունները պետք է հավասար լինեն կից մեծ զազամբարի տրամագծի կեսին, բայց ոչ պակաս 1 մ:

9.3.2 Վերգետնյա զազամբարները հարկավոր է դասավորել խմբերով, ԳԼԿ հարթակի ցածր հատակագծային նիշերի շրջանում: Վերգետնյա զազամբարների առավելագույն ընդհանուր տարողությունը խմբում հարկավոր է ընդունել համապատասխան 11 աղյուսակի:

Աղյուսակ 11

ԳԼԿ զազամբարների ընդհանուր ծավալը, խմ	Գազամբարների ընդհանուր ծավալը խմբում, խմ
Մինչև 2000	1000
Մեծ 2000 մինչև 8000	2000

խմբերի միջև նվազագույն լուսանցային հեռավորությունը հարկավոր է ընդունել ըստ 12 աղյուսակի:

Աղյուսակ 12

Գազամբարների ընդհանուր տարողությունը խմբում, խմ	Լուսանցային հեռավորությունը վերգետնյա տեղադրված խմբերի եզրային զազամբարների արտաքին ծնորդների միջև, մ
Մինչև 200	5
Մեծ 200 մինչև 700	10
Մեծ 700 մինչև 2000	20

9.3.3 Վերգետնյա զազամբարների ներխմբային լուսանցային հեռավորությունները պետք է լինեն կից տեղադրված զազամբարներից ամենամեծի տրամագծից ոչ պակաս:

Վերգետնյա երկշարք և ավելի շարքերով տեղադրված զազամբարների միջև հեռավորությունը հարկավոր է ընդունել ամենամեծ զազամբարի երկարությանը հավասար, սակայն ոչ պակաս 10 մ:

9.3.4 Վերգետնյա զազամբարների յուրաքանչյուր խմբի համար ամբողջ պարագծով պետք է նախատեսվի պարփակված թմբապատում կամ ոչ պակաս 1 մ բարձրությամբ, չայլովող կյուբերից պատրաստված զազաանթափանց ցանկապատ, հաշվարկված խմբի զազամբարների տարողության 85% համար:

Հողաթմբի վերնամասի լայնությունը պետք է լինի ոչ պակաս 0.5 մ: Հեռավորությունը զազատարներից մինչև թմբապատի ստորոտը կամ ցանկապատը պետք է հավասար լինի մոտակա զազամբարի տրամագծի կեսին, բայց ոչ պակաս 1 մ: Թմբապատումը (ցանկապատը) պետք է հաշվարկվի ըստ ամրության, ելնելով թմբապատման (ցանկապատի) ներքին տարածությունը ջրով լիքը լցնելու պայմանից: Ջրի հեռացումը պահման բազայի թմբապատված տարածքից հարկավոր է նախատեսել բազայի տարածքի հատակագծման հաշվին, հիդրոփական ունեցող անձրևաընդունիչով: Կիրառվող ցանկապատի լայնությունը ընդունվում է կախված կյուբից:

Գազամբարային հավաքակայանի տարածք մտնելու համար թմբապատման կամ ցանկապատի երկու կողմերից պետք է նախատեսել 0.7 մ լայնությամբ անցում - աստիճաններ, ոչ պակաս երկուսից յուրաքանչյուր խմբի համար, դասավորված թմբապատման (ցանկապատի) հակառակ կողմերից:

9.4 ՀԱԳ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐԻ ՍԱՐՔԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԸ

9.4.1 ԳԼԿ խողովակաշարերով ՀԱԳ հեղուկ և գոլորշային ֆազերի տեղափոխման համար հարկավոր է նախատեսել պոմպեր, ճնշակներ կամ գոլորշիացման (ջերմափոխանակիչ) կայանքներ:

ՀԱԳ լցման և դատարկման համար թույլատրվում է օգտագործել բնական գազի էներգիան, որոնց հազեցած գոլորշիների ճնշումը 45°C ջերմաստիճանի դեպքում չի գերազանցում 1.2 ՄՊա:

9.4.2 Ճնշակները հարկավոր է տեղակայել ջեռուցվող սենքերում: Պոմպերի և ճնշակների տեղակայման սենքի հատակը պետք է 0.15 մ բարձր լինի մերձակա տարածքի հատակագծային նիշերից: Օդային սառեցմամբ ճնշակները թույլատրվում է տեղադրել ծածկարանի տակ բաց հարթակների վրա:

9.4.3 Պոմպերը և ճնշակները հարկավոր է տեղադրել առանձին հիմքերի վրա, այնպես որ կապ չունենան այլ սարքավորումների հիմքերի և շենքի պատերի հետ: Մեկ շարքով երկու և ավել պոմպերի կամ ճնշակների տեղակայման դեպքում անհրաժեշտ է նախատեսել (լուսանցային) ոչ պակաս (մ).

- ա) սպասարկման ճակատով անցման լայնությունը 1.5
- բ) պոմպերի միջև հեռավորությունը..... 0.8
- գ) ճնշակների միջև հեռավորությունը 1.5
- դ) հեռավորությունը պոմպերի և ճնշակների միջև..... 1.0
- ե) հեռավորությունը պոմպերից և ճնշակներից մինչև սենքերի պատերը 1.0

9.4.4 Գերլցցուն բայոններից գազի և չգոլորշիացած գազի դատարկման համար հարկավոր է նախատեսել զազամբարներ, դրանց տեղադրելով՝

ա) պահպանման բազայի տարածքում 10 խմ ավել գազամբարների ընդհանուր տարողության դեպքում,
բ) ցավորման արտադրամասի շենքից 3 մ ոչ պակաս հեռավորության վրա (չերթևեկելի տարածքի վրա), մինչև 10 խմ գազամբարների ընդհանուր տարողության դեպքում:

9.4.5 ՀՎԳ ավտոդիստենսները լցվողելու համար հարկավոր է նախատեսել լցվորման աշտարակներ:

9.4.6 Ավտոդիստենսների լցվորման աստիճանը հսկելու համար հարկավոր է նախատեսել ավտոլիշեռքներ կամ ավտոդիստենսներում և երկաթուղային ցիստեններում գազի զանգվածի (լցվորման աստիճանի) որոշման սարքվածքներ:

Տաքացրած գազի օգտագործման դեպքում հարկավոր է հսկել նրա ջերմաստիճանը, որը չպետք է գերազանցի 45°C:

9.4.7 Դեպի լցվորման աշտարակները գնացող հեղուկ և գոլորշի ֆազերի խողովակաշարերի վրա, աշտարակներից 10 մ ոչ պակաս հեռավորության վրա հարկավոր է նախատեսել փակիչ սարքեր:

9.4.8 Սենքերում տեղադրվող գոլորշիացման կայանքները, հարկավոր է տեղակայել լցվորման արտադրամասի շենքում կամ այն շենքի առանձին սենքում, որտեղ կան գազօգտագործող կայանքներ, կամ 4 կարգի շենքերի համար սահմանված պահանջները բավարարող առանձին շենքերում:

9.4.9 ԳԼԿ արտադրական գոտում չի թույլատրվում նախատեսել բաց կրակի կիրառմամբ գոլորշիացման կայանքներ:

9.4.10 ԳԼԿ ջրամատակարարման, կոյուղու, էլեկտրամատակարարման, ջեռուցման և օդափոխման, հրդեհաշիջման համակարգերի նախագծման դեպքում հարկավոր է առաջնորդվել համապատասխան շինարարական նորմերի, էլեկտրակայանքների սարքվածքի կանոնների (ԷՍԿ) և սույն բաժնի պահանջներով:

9.4.11 Ա կարգի հրդեհայայթյունային վտանգավորության շենքերից 50 մ շառավղով գոտում տեղավորված ջրամատակարարման և կոյուղու դիտահորերի վրա անհրաժեշտ է նախատեսել երկու (հրար վրա տեղադրված) կափարիչ: Կափարիչների միջի տարածությունը պետք է խտացվի գազի հոսակորստի դեպքում ներթափանցումը դիտահոր բացառող կոլբով:

9.4.12 ԳԼԿ հարկավոր է նախատեսել ջրի հակահրդեհային պաշարի ջրամբարով, պոմպակայանով, հրդեհային հիդրանտ ունեցող բարձր ճնշման օդակային ջրատարով արտաքին հրդեհաշիջման համակարգ:

Պահպանման բազայում 200 խմ և պակաս ընդհանուր տարողությամբ գազամբարների դեպքում հրդեհաշիջման համար հարկավոր է նախատեսել ցածր ճնշման ջրատարի համակարգ կամ հրդեհաշիջում ջրավազաններից:

9.4.13 ԳԼԿ արտաքին հրդեհաշիջման ջրի ծախսը հարկավոր է ընդունել ըստ 13 աղյուսակի:

Աղյուսակ 13

Հեղուկացված գազերի գազամբարների ընդհանուր տարողությունը պահպանման բազայում, խմ	Ջրի ծախսերը, լ/վ ջրամբարներով	
	վերգետնյա	ստորգետնյա
Մինչև 200 ներառյալ	15	15
Մինչև 1000 ներառյալ	20	15
Մինչև 2000 ներառյալ	40	20
Բարձր 2000, բայց ոչ ավել 8000	80	40

9.4.14 ԳԼԿ վերգետնյա ջրամբարներով հակահրդեհային պոմպակայանները ըստ էլեկտրամատակարարման հուսալիության հարկավոր է դասել I կարգի:

ԳԼԿ մեկ աղբյուրից էլեկտրամատակարարման դեպքում անհրաժեշտ է նախատեսել դիզելային շարժաբերմամբ պահուստային հակահրդեհային պոմպերի տեղակայում:

9.4.15 Գազամբարների ավելի քան 200 խմ ընդհանուր տարողությամբ ՀՎԳ պահպանման վերգետնյա գազամբարներով գազացման կայանքներում հարկավոր է նախատեսել գազամբարների ջրային սառեցման մշտական համակարգ, որը 75 րոպեի ընթացքում պետք է ապահովի գազամբարների ոռոգման ինտենսիվությունը՝

ա) 0.1 լ/վրկ ֆ - կողային և ճակատային մակերեսների համար,
բ) 0.5 լ/վրկ ֆ - արմատոր ունեցող ճակատային մակերեսների համար:

Գազամբարների ջրային սառեցման (ոռոգման) կայանքները պետք է սարքավորված լինեն հրդեհային շարժական տեխնիկայի միացման սարքավորանքներով:

Ջրի ծախսը հարկավոր է ընդունել մեկ շարքով դասավորված երեքից ոչ պակաս գազամբարների մեկ խմբում և մեկ խմբում երկշարք դասավորված վեց գազամբարների միաժամանակյա ոռոգման հաշվարկից՝ լրացուցիչ հաշվի առնելով 13 աղյուսակում բերվածը:

9.4.16 Դատարկման Եստակադի հրդեհաշիջումը հարկավոր է ապահովել ԳԼԿ համար նախատեսված հակահրդեհային ջրամատակարարման համակարգից՝ շարժական միջոցներով:

9.4.17 Ա կարգի փակ սենքերի համար անհրաժեշտ է նախատեսել ներածման-արտածման օդափոխման արհեստական համակարգեր ըստ ՀՀՇՆ IV-12.02.01: Սենքերի վերին գոտիների հաշվարկային օդափոխանակության ապահովման համար թույլատրվում է բնական օդափոխում՝ դեֆլեկտորների տեղադրմամբ: Այդ սենքերում, ոչ աշխատանքային ժամերին, թույլատրվում է բնական կամ խառը օդափոխում: Չտաքացվող արտադրական սենքերում, որտեղ սպասարկող անձնակազմը գտնվում է պակաս քան 2ժ, թույլատրվում է բնական օդափոխություն արտաքին պատերի ներքևի մասերում տեղակայված շերտափեղկային ցանցերի միջոցով, որոնց չափերը որոշվում են հաշվարկով, ըստ ՀՀՇՆ IV-12.02.01:

9.4.18 Հեղուկացված գազերի առկայությամբ Ա կարգի արտադրական սենքերից արտածումը հարկավոր է նախատեսել սենքերի ներքևի և վերին գոտիներից: Ընդ որում, ներքևի գոտուց անհրաժեշտ է վերցնել հեռացվող օդի նորմավորվող ծախսի ոչ պակաս 2/3, հաշվի առնելով տեղական արտածմամբ հեռացող օդաքանակը: Ընդհանուր փոխանակման արտածման օդափոխման համակարգերի բացվածքները հարկավոր է նախատեսել հատակից 0.3 մ մակարդակի վրա:

9.4.19 Ա կարգի արտադրական սենքերում տեղադրվող պոմպերի, ճնշակների և այլ սարքավորումների էլեկտրաշարժաբերները հարկավոր է բլոկավորել արտածման օդափոխության համակարգերի օդամուղների հետ այնպես, որ դրանք չկարողանան աշխատել օդափոխման անջատման դեպքում:

9.4.20 Սենքերում և արտաքին կայանքների մոտ պայթյունավտանգ գոտու դասը, որին համապատասխան պետք է կատարվի ԳԼԿ, ԱԳԼԿ համար էլեկտրասարքավորման ընտրությունը, հարկավոր է ընդունել էլեկտրակայանքների սարքվածքի կանոններին (ԷՍԿ) համապատասխան:

9.4.21 Էլեկտրամատակարարման հուսալիության ապահովման տեսակետից շենքերի և կառուցվածքների էլեկտրաընդունիչները, որոնց վրա տարածվում են սույն բաժնի նորմերը, հարկավոր է դասել III կարգին, բացառությամբ հակահրդեհային պոմպակայանների վթարային օդափոխման և մինչ՝ պայթյունավտանգ խտության ազդարարիչների, էլեկտրաընդունիչների, որոնք հարկավոր է դասել I կարգին: Հրդեհային պոմպերի էլեկտրամատակարարումը երկու անկախ աղբյուրներից հնարավոր չլինելու դեպքում թույլատրվում է նախատեսել դրանց միացումը ըստ ՍՆԻՊ 2.04.01 կամ նախատեսել դիզելային շարժաբերով պահեստային պոմպի տեղակայում:

9.4.22 Պոմպաճնշակային լցվորման, գոլորշիացման և ներկման բաժինների սենքերում աշխատանքային լուսավորումից բացի հարկավոր է նախատեսել լրացուցիչ անկախ վթարային լուսավորություն:

Թույլատրվում է կիրառել կուտակիչային պայթյունապաշտպանված լապտերներ ոչ ավել 12 Վ լարմամբ:

9.4.23 Հրդեհի առաջացման դեպքում, պայթյունավտանգ գոտիներով սենքերի օդում գազի վտանգավոր խտության պարագայում էլեկտրամատակարարման սխեման պետք է նախատեսել և նախատեսել տեխնոլոգիական սարքավորման ավտոմատ անջատում և օդափոխման սարքավորումների կենտրոնացված անջատում ըստ ՀՀՇՆ IV-12.02.01:

9.4.24 ԳԼԿ տարածքում հարկավոր է նախատեսել արտաքին և պահպանական լուսավորություն ու ազդանշանում:

Արտաքին և պահպանական լուսավորության կառավարումը հարկավոր է նախատեսել անձնակազմի մշտական ներկայության տեղերից (օրինակ՝ անցակետի սենքից):

9.4.25 ԳԼԿ տարածքի վրայով էլեկտրահաղորդման օդային գծերի անցկացում չի թույլատրվում:

9.4.26 Շենքերի, կառուցվածքների, արտաքին տեխնոլոգիական կայանքների ու հաղորդակցուղիների համար պայթյունավտանգ գոտիների դասից կարգված հարկավոր է նախատեսել շանթապաշտպանություն:

Հավելված Ա

ՆՈՐՄԱՏԻՎԱՅԻՆ ՀՐՈՒՄՆԵՐ

- ՀՀՇՆ II-8.04.01-97 Շենքերի և կառուցվածքների հրդեհային անվտանգություն
- ՀՀՇՆ III-9.02.02-03 Արդյունաբերական կազմակերպությունների գլխավոր հատակագծեր
- ՀՀՇՆ IV-11.05.01-96 Երկաթուղիների 1520 մմ ռելսամիջի
- ՀՀՇՆ IV-11.05.02-93 Ավտոմոբիլային ճանապարհներ
- ՀՀՇՆ IV-12.02.01-2000 Ջեռուցում, օդափոխում և օդի լավորակում
- ՍՆԻՊ 2.01.07-85 Բեռնվածքներ և ազդեցություններ

ՍՆԻՊ 2.04.01-85	Շենքերի ներքին ջրամատակարարում և կոյուղի
ՍՆԻՊ 2.04.09-84	Շենքերի և կառուցվածքների հրդեհային ավտոմատիկա
ՍՆԻՊ 2.07.01-89	Քաղաքաշինության, քաղաքային և գյուղական բնակավայրերի հատակագծում և կառուցապատում
ՍՆԻՊ 2.09.02-85	Արտադրական շենքեր
ՍՆԻՊ 3.04.03-85	Շինարարական կոնստրուկցիաների և կառուցվածքների պաշտպանությունը կոռոզիայից
ՍՆԻՊ 3.01.01-85 ԷՍԿ	Շինարարական արտադրության կազմակերպում Էլեկտրակայանքների սարքվածքի կանոններ (հաստատված ՀՀ Էներգետիկայի նախարարության 98 թ. հունիսի 24-ի N 189-ԳՄ հրամանով) Կարգ զագամատակարարման վերականգնման և գազաֆիկացման (հաստատված Էներգետիկայի կարգավորող հանձնաժողովի 2001 թ. նոյեմբերի 30-ի N 66 որոշմամբ) Ժամանակավոր կարգ բազմաբնակարան շենքերի զագամատակարարման համակարգերի վերականգնման (վերակառուցման), հաստատված ՀՀ կառավարության 2002 թ. դեկտեմբերի 5-ի N 2024-Ն որոշմամբ) Բնական գազի մատակարարման և օգտագործման ժամանակավոր կանոններ (հաստատված Էներգետիկայի կարգավորող հանձնաժողովի 2001 թ. մայիսի 29- ի N 24 որոշմամբ)
ՀՍ ՌՍՕ 10380-2005	Խողովակաշարեր. Մետաղական ծալքավոր ճկախողովակներ և ճկախողովակային միացումներ
ՀՍ ՌՍՕ10806-2005	Խողովակաշարեր. Մետաղական ծալքավոր ճկախողովակների կցամասեր

(հավելվածը լրաց. 30.11.05 N 224-Ն)

Հավելված Բ

ՀԱՊԱՎՈՒՄՆԵՐ

ԳԲԿ	գազաբաշխիչ կայան
ՀԱԳ	հեղուկացված ածխաջրային գազ
ԷԶՊ	Էլեկտրաքիմիական պաշտպանություն
ԳՏԳ ՀԱՀ	գազաբաշխման տեխնոլոգիական գործընթացի հեռակառավարման ավտոմատացված համակարգ
ՆՏ	ներդիր տաքացուցիչ
ՀՀՍ	հսկիչ-չափիչ սարքեր
ԳԿԿ	գազակարգավորիչ կետ
ԳԼԿ	գազացման կայան / կետ
ԱԳԼԿ	ավտոմոբիլային ԳԼԿ
ՊԳԿԿ	պահարանային գազակարգավորիչ կետ
ՍԴՌ	պլոյեթիլենային խողովակների արտաքին տրամագծի հարաբերությունը պատի հաստությանը
ԲՄՊ	բալոնների միջանկյալ պահեստ
ԲՁՀ	բարձր ջրերի հորիզոն
ԲԳԿԿ	բյուրային գազակարգավորիչ կայան
ԳԿ	գազակարգավորիչ կայանք
ԱՓԿ	ապահովիչ-փական կափույր
ԱԱԿ	ապահովիչ-արտանետիչ կափույր
ԷՍԿ	Էլեկտրակայանքների սարքվածքի կանոններ
ԳՕԿ	գազաօգտագործման կանոններ
ԷՀԳ	Էլեկտրահաղորդազծեր
ՏԵ	տրանսֆորմատորային ենթակայաններ
ԲԵ	բաշխիչ ենթակայաններ

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՒԹՅՈՒՆ

1. ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՈԼՈՐՏԸ
2. ՆՈՐՄԱՏԻՎԱՑԻՆ ՀՂՈՒՄՆԵՐ
3. ՏԵՐՄԻՆՆԵՐ և ՍԱՀՄԱՆՈՒՄՆԵՐ
4. ԳԱԶԱԲԱՇԽԻՉ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻՆ ՆԵՐԿԱՅՑՑՎՈՂ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐ
5. ԱՐՏԱԶԻՆ ԳԱԶԱՏԱՐՆԵՐ
- 5.1 Ընդհանուր դրույթներ
- 5.2 Ստորգետնյա գազատարներ
- 5.3 Վերգետնյա գազատարներ
- 5.4 Ջրային արգելքների և հեղեղատների հատումը գազատարներով
- 5.5 Երկաթուղիների, տրամվայի ուղիների և ավտոմոբիլային ճանապարհների հատումը գազատարներով
- 5.6 Հատուկ բնական և կլիմայական պայմաններում գտնվող գազատարներին ներկայացվող լրացուցիչ պահանջներ
- 5.7 Մաշված ստորգետնյա պողպատե խողովակների վերականգնումը
6. ԳԱԶԱԿԱՐԳԱՎՈՐԻՉ ԿԵՏԵՐ և ԿԱՅԱՆՔՆԵՐ
- 6.1 Ընդհանուր դրույթներ
- 6.2 ԳԿԿ և ԳԿԿԲ ներկայացվող պահանջներ
- 6.3 ՊԳԿԿ ներկայացվող պահանջներ
- 6.4 Գազակարգավորիչ կայանքներին (ԳԿ) ներկայացվող պահանջներ
- 6.5 ԳԿԿ, ԲԳԿԿ, ՊԳԿԿ և ԳԿ սարքավորումները
7. ՆԵՐՔԻՆ ԳԱԶԱՏԱՐՆԵՐ
8. ՀԵՂՈՒԿԱՑՎԱԾ ԱԾԽԱՋՐԱԾՆԱՑԻՆ ԳԱԶԵՐԻ ԳԱԶԱՄԲԱՐԱՑԻՆ ԵՎ ԲԱՆՈՒՄՑԻՆ ԿԱՅԱՆՔՆԵՐ
- 8.1 Գազամբարային կայանքներ
- 8.2 Խմբային և անհատական բալոնային կայանքներ
9. ՀԵՂՈՒԿԱՑՎԱԾ ԱԾԽԱՋՐԱԾՆԱՑԻՆ ԳԱԶԵՐԻ ԳԱԶԱՆՑՄԱՆ ԿԱՅԱՆՆԵՐ (ԿԵՏԵՐ(ԳԼԿ))
- 9.1 Ընդհանուր դրույթներ
- 9.2 ԳԼԿ շենքերի և կառուցվածքների տեղակայումը
- 9.3 Գազամբարներ ՀԱԳ համար
- 9.4 ՀԱԳ օբյեկտների սարքավորումները

(հավելվածը լրաց. 30.11.05 N 224-Ն, փոփ. 22.12.06 N 302-Ն, խմբ. 11.01.08 N 04-Ն)